

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Ю. А. Нужнова

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ЗМІНИ ВАРТОСТІ
ГРОШЕЙ У ЧАСІ

Навчальний посібник

Харків «ХАІ» 2015

УДК 336.7(477)(075.8)
ББК 65.011.3я7
Н 88

Рецензенти: канд. техн. наук, проф. В. І. Успенко,
д-р екон. наук, проф. Г. В. Назарова

Нужнова, Ю. А.

Н 88 Оцінювання ефективності збереження і зміни вартості грошей у часі [Текст]: навч. посіб. / Ю. А. Нужнова. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2015. – 56 с.

ISBN 978-966-662-384-6

Описано методику виконання самостійних робіт з навчальних дисциплін «Гроші та кредит» і «Фінанси» (загальна теорія). Викладено основні алгоритми аналізу вартості грошових коштів в умовах інфляції. Наведено структуру й методику виконання самостійних робіт, а також аналіз функціональних особливостей грошових потоків у фінансовій сфері. Розглянуто оцінювання валютних курсів і ефективності збереження вартості грошових коштів на основі конверсійних операцій і депозитних вкладів. Подано розрахунок заробітної плати на рівні вартісної величини прожиткового мінімуму, податкового навантаження та фактичних витрат на підприємстві.

Для студентів економічних спеціальностей денної та заочної форм навчання при самостійній роботі.

Іл. 6. Табл. 11. Бібліогр.: 18 назв

УДК 336.7(477)(075.8)
ББК 65.011.3я7

ISBN 978-966-662-384-6

© Нужнова Ю. А., 2015
© Національний аерокосмічний університет
ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут», 2015

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ 1 Вартість грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках.....	5
Розділ 2 Структура і методика виконання індивідуального завдання.....	11
Розділ 3 Функціональні особливості грошових потоків у фінансовій сфері.....	14
Розділ 4 Аналіз динаміки валютних курсів та ефективності збереження вартості грошових коштів.....	17
4.1 Динаміка готівкових обмінних валютних курсів і валютних курсів, установлених Національним банком України.....	17
4.2 Оцінювання зміни вартості валют за розрахунковий період.....	22
4.3 Оцінювання ефективності збереження вартості грошових коштів на основі конверсійних операцій і депозитних вкладів.....	22
Розділ 5 Обчислення заробітної плати на рівні вартісної величини прожиткового мінімуму.....	24
5.1 Розрахунок вартісної величини прожиткового мінімуму і рівня мінімальної заробітної плати.....	24
5.2 Розрахунок податкового навантаження на заробітну плату.....	26
5.3 Аналіз реальної купівельної спроможності заробітної плати в умовах інфляції.....	35
Додаток А – Зразок титульної сторінки курсової роботи.....	37
Додаток Б – Прожитковий мінімум по соціальних і демографічних групах населення в Україні.....	38
Додаток В – Розміри мінімальної заробітної плати в Україні.....	40
Додаток Г – Порівняння розмірів мінімальної заробітної плати і прожиткового мінімуму в Україні.....	42
Додаток Д – Набір продуктів харчування для працездатного населення.....	45
Додаток Е – Ставки податку на доходи фізичних осіб (з 01.01.2015 р. відповідно до Закону від 28.12.2014 р. № 71-VIII).....	47
Додаток Ж – Розмір податкової соціальної пільги у 2011 – 2015 рр.....	52
Додаток З – Ставки і об'єкти нарахувань і утримань за єдиним внеском на соціальне страхування.....	53
Додаток К – Розмір єдиного внеску залежно від класу професійного ризику.....	54
Бібліографічний список.....	55

ВСТУП

В умовах ринкової економіки гроші та проблеми їх ефективного використання займають визначальне місце як у житті окремої людини, так і в діяльності всього суспільства. Необхідність у формуванні грошових фондів різного призначення виникає майже у всіх економічних суб'єктів – підприємств, населення і держави. Саме грошова форма на відміну від натуральних (бартерних) відносин є характерною рисою сучасних фінансів.

Фінанси – це у грошовій формі перерозподільні відносини, суб'єктами яких є держава, підприємницькі структури й населення. Головне функціональне призначення сфери фінансів у ринковій економіці полягає у забезпеченні кожної фізичної особи, кожного суб'єкта підприємництва, кожної державної структури, а отже, і суспільства в цілому достатніми для здійснення їхньої діяльності грошовими коштами (фінансовими ресурсами).

Отже, фінанси проявляються у грошових потоках, які рухаються між суб'єктами фінансових відносин. Із аналізу взаємозв'язку «суб'єкт фінансових відносин – гроші» випливає, що людина, маючи у своєму розпорядженні гроші, прагне ефективно керувати ними, але, з іншого боку, гроші керують людиною. Сьогодні до грошей ставляться як до засобу досягнення життєвих цілей, тому гроші є вихідною метою багатьох прагнень. Виходячи з цього, слід усвідомлювати, що опанування грошей залежить від того, наскільки людина здатна пізнати принципи і закономірності їхньої дії. Ось чому до проблем використання грошей мають відношення різні галузі знань – філософія, соціологія, економіка і, насамперед, фінансова наука, предметом дослідження якої є безпосередньо гроші, їхня суть, функції, а також закони й методи їх ефективного використання.

Гроші виконують свої функції за умови, що вони перебувають у русі (в обігу). Вони можуть змінювати, особливо під впливом інфляції, свою реальну вартість, тобто купівельну спроможність.

Оскільки необхідною передумовою для відносин у сфері фінансів є доходи й видатки як грошові потоки між відповідними суб'єктами економіки, актуальну проблему для аналізу фінансових ресурсів становить оцінювання факторів, що обумовлюють купівельну спроможність грошей та зміну їхньої вартості протягом часу.

Мета посібника – сприяти більш поглибленому вивченню теоретичних основ фінансових відносин, що виникають на різних рівнях економічної системи між державою, юридичними та фізичними особами.

Це видання може бути використано під час проведення практичних занять в аудиторії, виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи студентів економічних спеціальностей.

Розділ 1 ВАРТІСТЬ ГРОШЕЙ У ЧАСІ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ У ФІНАНСОВИХ РОЗРАХУНКАХ

Головна ознака грошей, незважаючи на різноманітні форми їх прояву, – можлива **абсолютна ліквідність**. За допомогою грошей людина здатна до негайного придбання, тобто без особливих витрат часу на оплату, різних ринкових об'єктів: товарів, послуг, паперів і т.д.

Обслуговуючи всі сфери економічних відносин, гроші повинні виконувати такі взаємозв'язані функції:

- 1) міра вартості ринкових об'єктів з наданням їм форми ціни;
- 2) засіб обігу, коли гроші відіграють роль посередника між продавцем і покупцем;
- 3) засіб платежу під час реалізації товарів у кредит, тобто з відстроченням оплати;
- 4) засіб нагромадження вартості при накопиченні грошей для майбутніх витрат;
- 5) міжнародний платіжний засіб.

У кожній з названих функцій гроші мають свою специфічну форму прояву. Тому в господарській практиці назву грошей мають явища, які зовні відрізняються одне від одного: одиниці виміру вартості та ціни ринкових об'єктів; грошові кошти для готівкових і безготівкових розрахунків; боргові зобов'язання, що використовуються для відстрочення оплати; записи на банківських рахунках і пластикових картках (електронних засобах платежу); національні грошові знаки; іноземна валюта тощо.

Грошова система кожної країни – це встановлена державою форма організації грошового обігу та емісії грошових знаків: найменування грошової одиниці; види національних грошових знаків, які мають статус законного платіжного засобу (паперові банкноти та розмінна монета); регламентація готівкового грошового обігу та безготівкових грошових розрахунків; режим валютних курсів і операцій з валютними цінностями та ін.

Вартість грошей визначається їхньою **купівельною спроможністю** – кількістю товарів і послуг, які можна придбати за певну грошову одиницю або певну суму грошей.

Валютний курс як вартісне співвідношення валют являє собою своєрідну «ціну» грошової одиниці однієї країни (національної валюти) в грошових одиницях іншої країни (іноземній валюті).

Валютний курс як вартісне співвідношення валют залежить від багатьох факторів, основними з яких є:

- рівень інфляції та співвідношення купівельних спроможностей валют;
- стан платіжного балансу держави;
- різниця між відсотковими ставками в різних країнах;

– міжнародна міграція капіталів.

За характером формування можна виділити два протилежних види валютного курсу: ринковий (плаваючий, або коливний) і фіксований (офіційний).

Ринковий валютний курс – це валютний курс, що формується на валютному ринку під впливом попиту та пропозиції.

При цьому розрізняють:

– **плаваючий** валютний курс як режим вільного коливання валютного курсу, що базується на відповідній ринковій взаємодії попиту та пропозиції; плаваючі курси характерні для провідних вільноконвертованих валют – євро, долара США, англійського фунта стерлінгів, японської ієни тощо;

– **коливний** валютний курс – курс, що змінюється залежно від попиту та пропозиції на валютному ринку, але коригується валютними інтервенціями Центрального банку з метою обмеження можливих різких коливань.

Фіксований (офіційний) валютний курс – це офіційно встановлене Центральним банком співвідношення між валютами, яке базується на зареєстрованих валютних паритетах до золота або найстійкіших вільноконвертованих валют. Особливий різновид такого фіксованого курсу – **примусовий** офіційний валютний курс, коли держава встановлює обов'язковий курс національної валюти для здійснення всіх або частини валютних операцій на території своєї країни. Такий примусовий курс запроваджується в умовах неконвертованості національної валюти. Він же зумовлює появу курсів неофіційного («чорного») валютного ринку, які суттєво відрізняються від примусового.

Вартість грошей у вигляді їхньої купівельної спроможності або валютного курсу не є сталою величиною, тому що може змінюватися протягом часу.

Гроші мають **часову вартість**, тобто таку вартість, яку з фінансової точки зору потрібно оцінювати з урахуванням часу, протягом якого грошові кошти можуть змінювати свою купівельну спроможність і, відповідно, валютний курс.

Динаміка вартості грошей визначається динамікою цін. Ці величини знаходяться в обернено пропорційній залежності. Так, інфляційне зростання цін, тобто таке їх підвищення, яке не супроводжується відповідним покращанням якості товарів або послуг, знижує купівельну спроможність грошей. Зниження цін, навпаки, підвищує купівельну спроможність грошей.

Інфляція як процес знецінення грошей унаслідок підвищення загального рівня цін (або дефляція як зворотне явище) вимірюється за допомогою індексу цін.

Індекс цін являє собою показник динаміки та співвідношення рівня цін за певний період. Цей індекс може бути індивідуальним, тобто для окремих товарів і послуг, або зведеним, що характеризує співвідношення

рівня цін для певної сукупності товарів і послуг. Зведений індекс може використовуватися для визначення динаміки цін усієї сукупності товарів і послуг (загальний індекс валового внутрішнього продукту) або окремої групи їх різновиду (груповий індекс), а також для індексації грошових доходів населення.

Так, індекс цін певного набору споживчої продукції (товарів і послуг для споживання населенням) як показник так званої вартості життя використовується для оцінювання реальних доходів населення та визначення прожиткового мінімуму в державному регулюванні мінімальної заробітної плати, пенсій та інших соціальних виплат.

Індекс цін розраховують за формулою

$$I_{ц} = \frac{\sum P_{i1} \times Q_{i0}}{\sum P_{i0} \times Q_{i0}} \quad (i = 1, 2, \dots, n), \quad (1.1)$$

де P_i (Price) – ціна певного різновиду продукції;

Q_i – кількість продукції;

i – різновиди продукції, за якою простежується динаміка цін;

0 і 1 – базовий і поточний періоди.

Грошові кошти, що витрачаються на придбання продукції, необхідно оцінювати з огляду на їхню реальну купівельну спроможність у зв'язку з можливою зміною цін. Якщо рівень цін зростає, то купівельна спроможність грошей в оберненій пропорційності зменшується, і навпаки.

Наприклад, індекс цін споживчої продукції в Україні у грудні 2013 року становив 100,5 %, або у вигляді десяткового дробу – 1,005.

Це означає, що купівельна спроможність грошового доходу, спрямованого на купівлю цієї продукції, зменшилась відповідно до інфляції. Так, номінальний дохід у сумі 3619 грн має реальну купівельну спроможність на рівні 3601 грн ($3619 \text{ грн} : 1,005 = 3601 \text{ грн}$).

Якщо у грудні 2014 року індекс цін становив 103,0 %, то дохід у сумі 4012 грн унаслідок цієї інфляції матиме реальну купівельну спроможність 3895,15 грн ($4012 \text{ грн} : 1,03 = 3895,15 \text{ грн}$).

Такий метод зведення номінального доходу до рівня купівельної спроможності грошей з урахуванням інфляційного зростання цін називають **дефлятуванням**, тобто зменшенням номінального доходу на показник інфляції. У дефлятуванні для обчислення реального доходу як реальної купівельної спроможності грошей використовують формулу

$$D_{\text{реал}} = \frac{D_{\text{номінал}}}{I_{ц}}, \quad (1.2)$$

де $D_{\text{номінал}}$ – номінальна величина доходу;

$I_{ц}$ – індекс цін.

В умовах зміни номінального доходу індекс зміни реального доходу визначають за формулою

$$I_{\text{реал}} = \frac{I_{\text{номинал}}}{I_{\text{ц}}}, \quad (1.3)$$

де $I_{\text{номинал}}$ – індекс зміни номінального доходу;
 $I_{\text{ц}}$ – індекс цін.

Наприклад, дохід збільшився з 3619 до 4012 грн, тобто на 10,9 %. В умовах зростання інфляції на 3 % індекс зміни реального доходу

становить $I_{\text{реал}} = \frac{1,109}{1,03} = 1,08$, тобто реальний дохід збільшився на 8 % і

дорівнює 108 % від номінального доходу. Номінальний дохід у розмірі 4012 грн має реальну купівельну спроможність 4332,96 грн ($4012 \text{ грн} \times 1,08 = 4332,96 \text{ грн}$), що на 320,96 грн більше ($4012 \text{ грн} \times 0,08 = 320,96 \text{ грн}$).

Обчислення індексу цін за певний період здійснюється наростаючим методом, тобто шляхом множення відповідних індексів цін.

Наприклад, якщо індекс цін за жовтень 2014 р. дорівнював 102,4 %, за листопад – 101,9 %, за грудень – 103 %, то в цілому за ці три місяці індекс цін становив 107,47 % ($107,47 = 1,024 \times 1,019 \times 1,03 \times 100$).

Якщо у 2012 році індекс цін становив 99,8 %, у 2013 році – 100,5 %, у 2014 році – 124,9 %, то за 2012 – 2014 роки загальний індекс цін розраховується так: $125,27 = 0,998 \times 1,005 \times 1,249 \times 100$.

Зміну часової вартості грошей потрібно також оцінювати за умови їх можливого використання у вигляді функції нагромадження, коли доходи перевищують поточні витрати і цей надлишок грошових коштів необхідно інвестувати з метою одержання чистого доходу (прибутку).

Інвестиції взагалі – це вкладення капіталу в будь-яку сферу економічної діяльності для зростання його вартості в майбутньому на певну величину прибутку. Інвестиції можуть здійснюватися, наприклад, у вигляді розміщення грошових коштів на банківських депозитах, в цінні папери або безпосередньо в організацію підприємництва.

Планування доцільності інвестицій потребує порівняння теперішньої інвестованої величини грошових коштів **PV** (Present Value) з можливим майбутнім доходом **FV** (Future Value). Для цього необхідно визначити, який чистий дохід, тобто прибуток **I** (Interest), буде отримано в майбутньому від теперішніх інвестицій. Таке збільшення інвестованих грошей виражають формулою

$$FV = PV + I, \text{ або } I = FV - PV. \quad (1.4)$$

Нарахування чистого доходу (прибутку) за інвестованими грошовими коштами на депозити або у боргові цінні папери може проводитися методом простих або складних відсотків.

Сума грошей, інвестована за простими відсотками, зростає на ту саму величину відповідно до встановленої періодичності нарахування прибутку. Це впливає з того, що прибуток у вигляді нарахованої суми грошей за

відповідними відсотками I та ставки відсотків r «прив'язані» до початкової вартості грошей PV :

$$I = PV \times r \times n, \quad (1.5)$$

де r – річна ставка відсотків (наприклад, 15 % річних, або 0,15);

n – кількість окремих періодів, за якими здійснюється нарахування відсоткових платежів, тобто термін виплати інвестованої суми грошей відповідно до встановленої періодичності нарахування відсотків (наприклад, при щомісячному нарахуванні відсотків протягом року $n = \frac{1}{12}$, для трьох місяців – $\frac{3}{12}$ і т.д.).

Підставляючи значення I у формулу для майбутньої суми FV , отримуємо

$$FV = PV + PV \times r \times n = PV (1 + r \times n). \quad (1.6)$$

Якщо, наприклад, 1000 грн розміщено на банківський депозит терміном до одного року з нарахуванням відсотків щомісяця на рівні 15 % річних, то місячний прибуток для вкладника за простими відсотками становитиме: $I = PV \times r \times n = 1000 \times 0,15 : 12 = 12,50$ грн. Загальна сума грошей FV через три місяці на цьому депозиті буде такою:

$$FV = PV (1 + r \times n) = 1000 (1 + 0,15 \times \frac{3}{12}) = 1037,50 \text{ грн.}$$

У розрахунках майбутньої вартості грошових коштів за методом складних (кумулятивних) відсотків використовують формулу

$$FV = PV (1 + r)^n, \quad (1.7)$$

де PV – сьогоднішня (первісна) вартість грошових коштів;

r – відсоткова ставка, виражена десятковим дробом, відповідно до розрахункових періодів;

n – кількість окремих періодів, за якими здійснюється нарахування відсоткових платежів.

Після закінчення певного розрахункового періоду на суму інвестованих грошей нараховуються відсотки і отримана величина прибутку додається до первісної суми; у наступному розрахунковому періоді відсоткова ставка застосовується до нової, вже збільшеної, величини.

Такий метод визначення прибутку називають **компаундингом** (Compounding), або розрахунком майбутньої вартості сьогоднішнього руху грошей, а кожний період цього процесу – компаундом (Compound). Прибуток за складними відсотками може нараховуватися щорічно, щоквартально, щомісячно, щоденно. Якщо, наприклад, складні відсотки нараховуються щомісячно, то цей процес називають щомісячним компаундом, а кожний такий місяць – відповідним конверсійним періодом.

Наприклад, 1000 грн розміщено на банківський депозит з нарахуванням складних відсотків із щомісячним конверсійним періодом на

рівні 15 % річних. Прибуток за перший місяць нараховується у сумі 12,50 грн ($1000 \times \frac{0,15}{12} = 12,50$ грн). За другий місяць прибуток становить $(1000 + 12,50) \times \frac{0,15}{12} = 12,66$ грн. За третій місяць депозитна сума вже дорівнюватиме 1037,97 грн і, відповідно, прибуток – 12,81 грн ($1025,16 \times \frac{0,15}{12} = 12,81$ грн). Отже, за формулою розрахунку майбутньої вартості грошей методом складних відсотків (методом компаундування) нарощена сума грошей за три місяці становитиме: $1000 \times (1 + \frac{0,15}{12})^3 = 1037,97$ грн.

Таким чином, перехід від оцінювання вартості грошей сьогодні до оцінювання їхньої вартості в майбутньому являє собою так зване компаундування. Протилежний процес розрахунку сьогоднішнього еквівалента вартості грошових коштів, що мають бути в майбутньому, називають **дисконтуванням** (Discounting).

Процес дисконтування здійснюється як за простими, так і за складними відсотками.

Наприклад, потрібно визначити, яку суму грошей сьогодні інвестувати (на банківські депозити, в цінні папери і т.д.), щоб через вісім місяців мати в своєму розпорядженні 1000 грн. Інвестування може дати прибуток на рівні 15 % річних.

Для розрахунку сьогоднішньої суми грошових коштів для їх інвестування за простими відсотками використовують формулу

$$PV = \frac{FV}{1+r \times n} \quad (1.8)$$

За наведеним вище прикладом для отримання через вісім місяців грошей у сумі 1000 грн потрібно сьогодні інвестувати за ставкою 15% річних 909,10 грн, тобто

$$PV = \frac{1000}{1 + 0,15 \times \frac{8}{12}} = 909,10 \text{ грн.}$$

Під час розрахунків сьогоднішньої вартості грошових коштів у разі їх дисконтування за складними відсотками використовують формулу

$$PV = \frac{FV}{(1+r)^n} \quad (1.9)$$

У компаундуванні множник $(1+r)^n$ називають множником нарощування вартості за складними відсотками, а в дисконтуванні множник $\frac{1}{(1+r)^n}$ – це множник дисконтування вартості за складними відсотками. При багатоступеневих розрахунках значення цих множників визначають за спеціальними таблицями фінансових обчислень.

Розділ 2 СТРУКТУРА І МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Підготовка індивідуального завдання передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни та застосування їх при вирішенні конкретних виробничих ситуацій, а також розвиток навичок самостійної роботи.

Індивідуальне завдання складається з титульної сторінки, змісту, вступу, теоретичної й практичної частин, висновків, списку використаної літератури, додатків до індивідуального завдання (за необхідності).

Вимоги до змісту. Індивідуальне завдання має містити такі складові частини:

- титульна сторінка;
- зміст;
- вступ (1 – 2 с.);
- теоретична частина (17 – 25 с.);
- практична частина;
- висновки (1 – 2 с.);
- список використаної літератури;
- додатки до індивідуального завдання (за необхідності).

У вступі студент повинен розкрити актуальність вибраної теми, проблематику, мету написання роботи.

У теоретичній частині необхідно дослідити функціональні особливості грошових коштів у відповідній фінансовій сфері.

Практична частина роботи (може мати кілька підрозділів) повинна містити розрахунки й аналіз отриманих результатів.

У висновках має бути наведено обґрунтовані рішення студента щодо досягнення мети роботи та певні рекомендації з удосконалення шляхів вирішення соціально-економічних проблем.

У списку використаної літератури спочатку необхідно навести законодавчі й нормативні акти, статистичні довідники, а потім – загальну й спеціальну літературу за алфавітом.

Додатки можуть бути включені за необхідності. За наявності кількох додатків слід оформити окрему сторінку «ДОДАТКИ», номер якої є останнім і входить до обсягу індивідуального завдання.

Вимоги до оформлення роботи. Розмір аркуша – А4. Поля: ліве – 25 мм; праве – 20 мм; зверху і знизу – 20 мм. Шрифт – Times New Roman, розмір шрифту для основного тексту – кегль 14. Текст необхідно друкувати через 1,5 інтервала. Не дозволяється виділяти текст курсивом і підкреслювати.

До індивідуальних завдань належать реферати, контрольні розрахункові, курсові й дипломні роботи тощо.

Структуру контрольної роботи й методику її виконання за предметом «Гроші та кредит» викладено у розд. 4, за предметом «Фінанси» – у розд. 5. У цілому цей матеріал може бути використаний під час написання курсової роботи.

Курсова робота є одним із видів індивідуальних завдань науково-дослідного й творчого характеру, який має на меті не тільки поглиблення, узагальнення й закріплення знань студентів з навчального предмета, але й застосування їх під час виконання конкретного фахового завдання, а також набуття вмінь самостійно працювати з навчальною і науковою літературою, електронно-обчислювальною технікою, використовуючи сучасні інформаційні засоби та технології.

За навчальним предметом «Фінанси» кожен студент отримує на початку семестру індивідуальні завдання щодо виконання курсової роботи, яка складається з трьох розділів.

Для виконання першого розділу завдання, в якому досліджують функціональні особливості грошових потоків у відповідній фінансовій сфері, слід ретельно вивчити, тобто проаналізувати й узагальнити, висвітлення тих чи інших питань у відповідних новітніх першоджерелах. Це підручники, навчальні посібники, методичні й наукові публікації у монографіях і часописах, а також відповідні законодавчо-нормативні документи. Для необхідного підбору літератури треба скористатися предметними каталогами бібліотек, бібліографічними довідниками. Поради щодо підбору літератури можна одержати у керівника курсової роботи, кафедральних викладачів за предметом «Фінанси», працівників кафедрального навчально-методичного кабінету і бібліотек.

Для виконання двох наступних розділів курсової роботи (розд. 4 «Аналіз динаміки валютних курсів та ефективності збереження вартості грошових коштів», розд. 5 «Обчислення заробітної плати на рівні вартісної величини прожиткового мінімуму») потрібно за одержаним завданням зібрати необхідну інформацію щодо валютних курсів і рівня цін. За відповідними алгоритмами слід провести потрібні розрахунки, проаналізувати отримані результати і зробити узагальнюючі висновки.

Під час виконання курсової роботи можна звертатися за поточними консультаціями до керівника роботи.

У встановлений навчальним планом строк курсову роботу слід подати для перевірки. Після цього вирішується питання про допущення її до захисту. Кожен студент як автор виконаної роботи має її захистити перед

комісією, яка за рішенням кафедри складається з двох-трьох викладачів, у тому числі керівника роботи.

Курсова робота за структурою й обсягом її окремих частин може мати такий вигляд:

1 **Титульний аркуш**, оформлення якого наведено в Додатку А.

2 **Зміст роботи**, що виконують на окремому аркуші із цифровим позначенням сторінок відповідно до структури й обсягу тексту роботи.

3 **Передмова**, в якій обґрунтовують актуальність виконаних розрахунків і аналізу вартості грошових коштів у перехідній економіці України.

4 **Розділ 1**, в якому відповідно до запропонованої тематики дають характеристику функціональних особливостей грошових коштів у відповідній фінансовій сфері або інших об'єктів дослідження.

5 **Розділ 2** з відповідним аналізом валютних курсів та ефективності збереження грошових коштів.

6 **Розділ 3** з розрахунком заробітної плати на рівні вартісної величини прожиткового мінімуму.

7 **Висновок**, в якому підбивають головні підсумки досліджень цієї роботи та наводять певні рекомендації з удосконалення шляхів вирішення соціально-економічних проблем.

Наприкінці тексту курсової роботи розміщують **список використаної літератури**: спочатку – перелік законодавчо-нормативних документів, а потім – список книжкової та журнальної літератури за алфавітом із зазначенням прізвища та ініціалів авторів, повної назви роботи, місця видання, назви видавництва, року видання, загальної кількості сторінок.

Індивідуальне завдання оцінюється за такими критеріями:

- 1) самостійність виконання;
- 2) логічність і послідовність викладення матеріалу;
- 3) повнота розкриття теми (проблемної ситуації або практичного завдання);
- 4) обґрунтованість висновків;
- 5) використання статистичної інформації та додаткових літературних джерел;
- 6) наявність конкретних пропозицій;
- 7) якість оформлення.

Підсумкова оцінка з дисципліни є середнім значенням кількох величин, тобто оцінок за кожний вид контролю (дві оцінки за результатами поточного модульного контролю протягом семестру, оцінки, отримані за індивідуальне завдання, і оцінка за результатами іспиту/заліку).

Підсумкова оцінка з дисципліни згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів університету в систему оцінювання за шкалою ECTS конвертується в підсумкову оцінку.

Таблиця 2.1 – Шкала оцінювання

Оцінка за бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою	Оцінка у формі заліку	Оцінка за шкалою ECTS
90 – 100	5 (відмінно)	Зараховано	A
80 – 89	4 (добре)	Зараховано	B
70 – 79	4 (добре)	Зараховано	C
60 – 69	3 (задовільно)	Зараховано	D
35 – 59	3 (задовільно)	Зараховано	E
21 – 34	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання	FX
0 – 20	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	F

Розділ 3 ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ

У цьому розділі потрібно проаналізувати за однією із вибраних тем функціональні особливості грошових потоків у відповідній сфері фінансових відносин держави, підприємств і населення, а також фінансових посередників у переміщенні грошових коштів із сфери заощаджень як пропозицій грошей у сферу інвестицій як попиту на гроші.

Теми для написання цього розділу запропоновано відповідно до основних проблем необхідного розвитку фінансових відносин, а також грошового обігу і кредитів в умовах становлення ринкової економіки України. Якщо у наведеному нижче переліку немає теми, за якою бажано провести актуальний аналіз, то з цього питання треба звернутися за консультацією до керівника-викладача курсової роботи.

Теми закріплюються індивідуально за кожним студентом. Вивчивши необхідну літературу, потрібно змістовно викласти текст цього розділу з виділенням окремих пунктів (1.1, 1.2, ...).

Перелік тем розділу 3

1 Особливості форм і функцій грошей у сучасних умовах, еволюція ролі грошей у перехідній економіці України.

2 Кредитні гроші, їхня суть і види в умовах сучасної ринкової економіки.

3 Закони грошового обігу й основи забезпечення сталої купівельної спроможності грошей.

4 Сучасний монетаризм і неокейсіанство, їх застосування в грошево-кредитній політиці.

5 Інфляція, її причини і наслідки, особливості інфляційного процесу в Україні.

6 Грошовий оборот і грошові потоки, їхня структура й особливості в сучасній ринковій економіці.

7 Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку, особливості їхньої структури і динаміки в Україні.

8 Модель грошового ринку і фактори, що забезпечують його рівновагу в сучасних умовах.

9 Ринок грошей, його функціональна структура й особливості комерційних банків як його фінансових посередників.

10 Міжбанківський ринок грошей, його функції й особливості фінансових інструментів.

11 Обліковий ринок, його функції й особливості фінансових інструментів.

12 Валютний ринок, його структура й особливості функціонування в Україні.

13 Ринок капіталів, його функціональна структура й особливості комерційних банків як його фінансових посередників.

14 Небанківські фінансово-кредитні установи, їхні види та функціональні особливості.

15 Особливості формування й використання фінансових ресурсів страхових компаній.

16 Грошево-кредитна політика в системі державного регулювання і її особливості в Україні.

17 Фіскально-бюджетна політика в системі державного регулювання і її особливості в Україні.

18 Особливості валютного регулювання і курсової політики Національного банку України.

19 Грошево-кредитна політика та ефективність методів регулювання НБУ діяльності комерційних банків.

20 Фінансові ресурси підприємства, їхні функції та структура в умовах ринкової економіки.

21 Особливості формування й використання фінансових ресурсів на підприємствах, які мають акціонерну форму власності.

22 Основні засоби на підприємстві, їх фінансове забезпечення та показники їх використання.

23 Оборотні кошти на підприємстві, показники їхнього стану та використання.

24 Формування й розподіл прибутку на підприємствах, система і методи визначення рентабельності.

25 Основні принципи та види банківського кредитування суб'єктів господарювання.

26 Види інвестицій у господарсько-фінансовій діяльності підприємства й основні показники їхньої ефективності.

27 Види лізингових операцій та їх роль у формуванні фінансових ресурсів підприємства.

28 Державний бюджет у фінансовій системі й особливості формування його доходів в Україні.

29 Призначення і структура видатків державного бюджету в Україні.

30 Місцеві бюджети в Україні, особливості формування їхніх доходів і напрямків використання.

31 Державні та місцеві позики у фінансовій системі, особливості їх використання в Україні.

32 Державний борг, особливості його динаміки і структури в Україні.

33 Види прямих податків, їхні функціональні особливості в Україні та роль у формуванні фінансових ресурсів держави.

34 Види непрямих податків, їхні функціональні особливості в Україні та роль у формуванні фінансових ресурсів держави.

35 Функціональні особливості й структура ресурсних платежів у податковій системі України.

36 Валютний курс, основи його формування і регулювання в сучасних умовах.

37 Валютні ринки та валютні операції в умовах сучасного світового фінансового ринку.

38 Особливості й механізм функціонування світового ринку капіталів.

39 Особливості форм і методів організації міжнародного кредиту.

40 Динаміка платіжного балансу України та його вплив на фінансово-економічний стан країни.

Розділ 4 АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ВАЛЮТНИХ КУРСІВ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ВАРТОСТІ ГРОШОВИХ КОШТІВ

У цьому розділі потрібно відстежити щотижнево на певний день готівкові обмінні курси та валютний курс Національного банку України, а на основі конверсійних валютних операцій і депозитних вкладів провести відповідний аналіз збереження вартості певної суми грошових коштів.

Спочатку у вигляді вступу слід зазначити, на який день тижня і яким оператором валюти (комерційним банком, обмінним пунктом), в якому населеному пункті зібрано дані про готівкові обмінні курси гривні (UAH) відносно долара США (USD), євро (EUR) і російського рубля (RUR).

4.1 Динаміка готівкових обмінних валютних курсів і валютних курсів, установлених Національним банком України

Готівковий курс гривні до зазначених іноземних валют на відповідні щотижневі дні занесемо до таблиць 4.1 – 4.3. При цьому розрахуємо абсолютну й відсоткову величини маржі.

Абсолютна величина маржі являє собою різницю між курсами продажу й купівлі валюти, а відсоткова величина маржі – це співвідношення, виражене у відсотках, між абсолютною величиною маржі й курсом продажу валюти.

Дані про валютний курс, установлений НБУ, занесемо до таблиці 4.4.

Динаміку обмінних валютних курсів і валютного курсу НБУ проілюструємо відповідними графіками (рисунки 4.1 – 4.3).

Таблиця 4.1 – Середній курс гривні до долара США (UAH/USD) в банках України

Дата	За 1 USD		Маржа	
	Купівля	Продаж	UAH	%
03.11.14	13,50	13,70	0,20	1,46
10.11.14	15,30	15,75	0,45	2,86
17.11.14	15,80	16,30	0,50	3,07
24.11.14	15,80	16,00	0,20	1,25
01.12.14	15,90	16,05	0,15	0,93
08.12.14	16,10	16,25	0,15	0,92
15.12.14	18,35	18,50	0,15	0,81
22.12.14	18,50	18,90	0,40	2,12
29.12.14	19,00	19,40	0,40	2,06
12.01.15	19,00	19,50	0,50	2,56
19.01.15	21,00	22,00	1,00	4,55
26.01.15	20,70	21,30	0,60	2,82
30.01.15	20,90	21,40	0,50	2,34

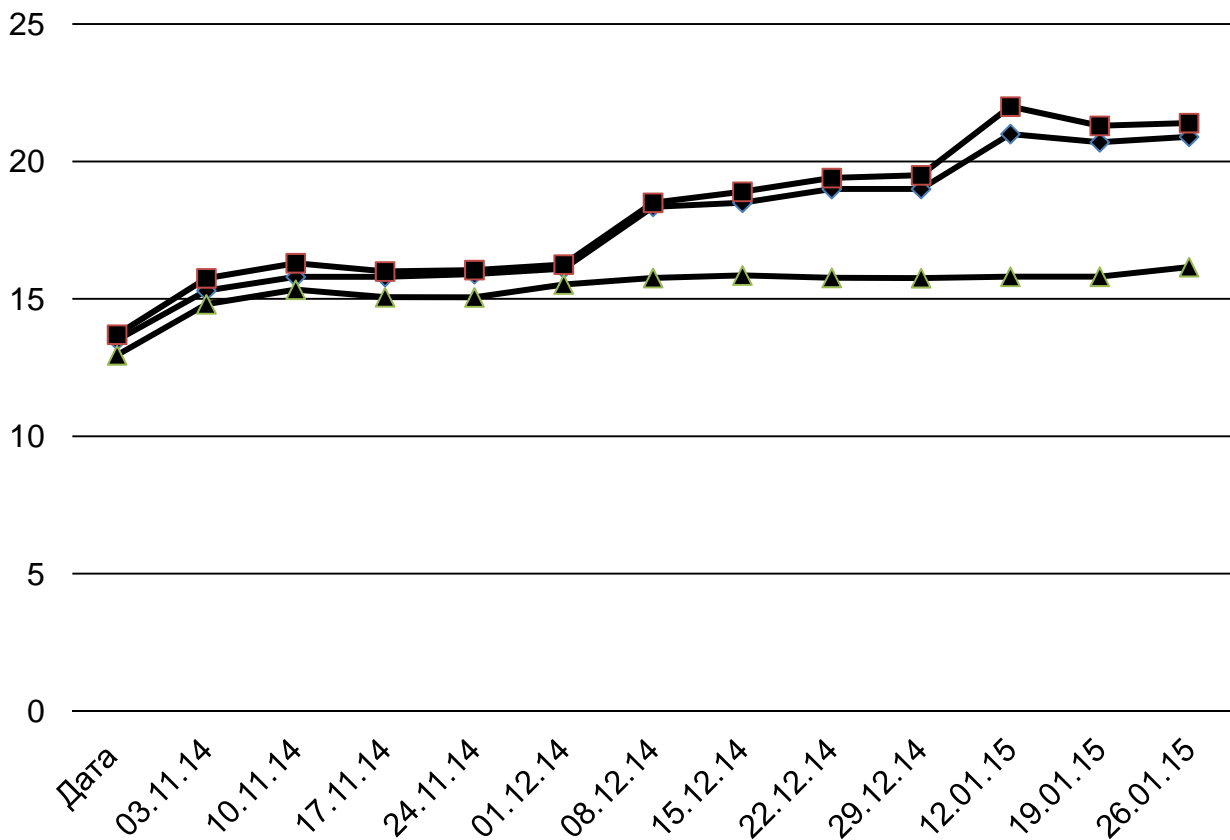

Рисунок 4.1 – Динаміка обмінних валютних курсів і валютного курсу НБУ гривні до долара США (UAH/USD):
 ◆ курс купівлі, грн; ■ курс продажу, грн; ▲ курс НБУ, грн

Таблиця 4.2 – Середній курс гривні до євро (UAH/EUR) в банках України

Дата	За 1 EUR		Маржа	
	Купівля	Продаж	UAH	%
03.11.14	16,87	17,12	0,25	1,48
10.11.14	18,73	19,98	1,25	6,27
17.11.14	19,75	20,38	0,63	3,09
24.11.14	19,60	19,85	0,25	1,27
01.12.14	19,83	20,02	0,19	0,95
08.12.14	19,79	19,92	0,13	0,64
15.12.14	22,68	22,99	0,31	1,37
22.12.14	22,66	23,16	0,49	2,13
29.12.14	23,18	23,79	0,61	2,58
12.01.15	22,42	23,01	0,59	2,58
19.01.15	24,32	25,55	1,23	4,81
26.01.15	23,25	23,93	0,68	2,83
30.01.15	23,64	24,21	0,57	2,35

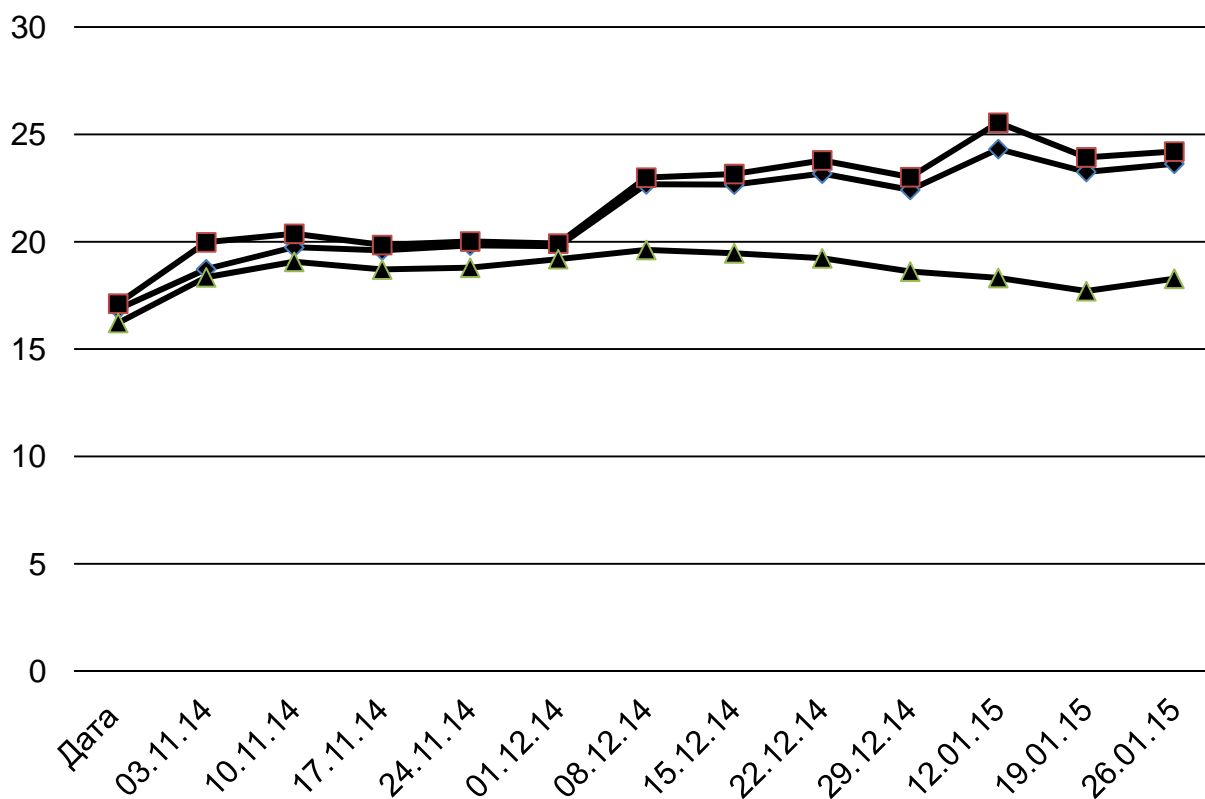

Рисунок 4.2 – Динаміка обмінних валютних курсів і валютного курсу НБУ гривні до євро (UAH/EUR):

◆ курс купівлі, грн; ■ курс продажу, грн; ▲ курс НБУ, грн

Таблиця 4.3 – Середній курс гривні до російського рубля (UAH/RUR) в банках України

Дата	За 1 RUR		Маржа	
	Купівля	Продаж	UAH	%
03.11.14	0,314	0,316	0,002	0,759
10.11.14	0,330	0,352	0,022	6,360
17.11.14	0,333	0,344	0,011	3,194
24.11.14	0,351	0,356	0,005	1,350
01.12.14	0,303	0,307	0,003	1,076
08.12.14	0,302	0,304	0,002	0,724
15.12.14	0,306	0,310	0,005	1,482
22.12.14	0,335	0,343	0,008	2,218
29.12.14	0,339	0,348	0,009	2,674
12.01.15	0,305	0,314	0,009	2,708
19.01.15	0,327	0,341	0,015	4,335
26.01.15	0,315	0,324	0,010	2,930
30.01.15	0,296	0,303	0,008	2,474

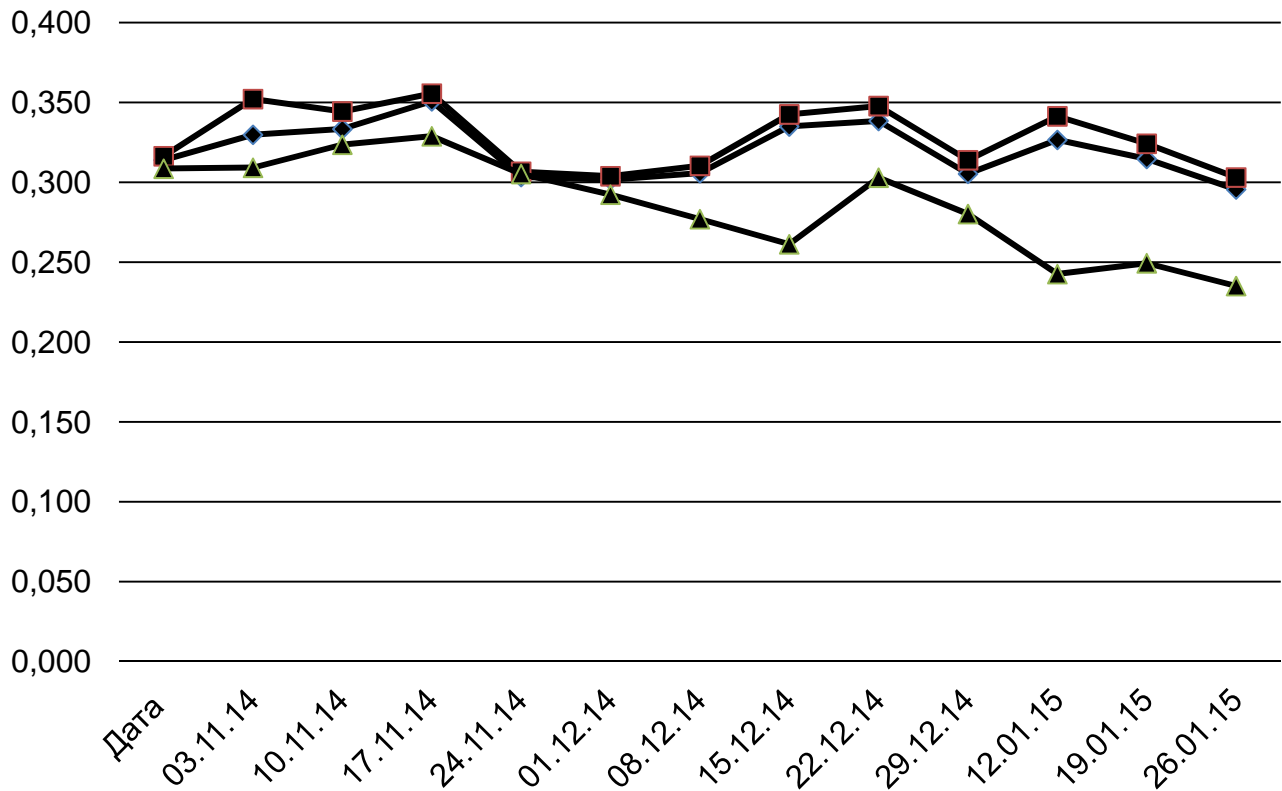

Рисунок 4.3 – Динаміка обмінних валютних курсів і валютного курсу НБУ гривні до російського рубля:
 ◆ курс купівлі, грн; ■ курс продажу, грн; ▲ курс НБУ, грн

Таблиця 4.4 – Офіційний курс гривні до іноземних валют (UAH/USD, UAH/EUR, UAH/RUR)

Дата	За 1 USD	За 1 EUR	За 1 RUR
03.11.14	12,95	16,22	0,309
10.11.14	14,80	18,35	0,309
17.11.14	15,34	19,07	0,324
24.11.14	15,06	18,71	0,329
01.12.14	15,06	18,79	0,305
08.12.14	15,53	19,19	0,292
15.12.14	15,76	19,62	0,277
22.12.14	15,85	19,47	0,261
29.12.14	15,77	19,23	0,303
12.01.15	15,76	18,61	0,280
19.01.15	15,81	18,32	0,243
26.01.15	15,81	17,70	0,249
30.01.15	16,16	18,28	0,235

Розрахуємо також крос-курси валют на купівлю на початкову і кінцеву дати цього періоду. Результати розрахунку занесемо до таблиць 4.5, 4.6.

Крос-курс – це співвідношення між двома валютами, визначене через їхній курс відносно третьої валюти.

Так, крос-курси для української гривні можна розрахувати за схемою:

- українська гривня/долар США – X грн за долар;
- українська гривня/євро – Y грн за євро.

Тоді крос-курс долара США до євро становитиме X/Y євро за один американський долар.

Якщо банк (клієнт) бажає в цей день обміняти N доларів США на євро, то з урахуванням крос-курсу він може отримати $N (X/Y)$ євро.

Таблиця 4.5 – Крос-курси валют на купівлю на 03.11.2014 р.

Назва валюти	USD	EUR	RUR
USD		0,800	42,994
EUR	1,249		53,714
RUR	0,023	0,019	

Таблиця 4.6 – Крос-курси валют на купівлю на 30.01.2015 р.

Назва валюти	USD	EUR	RUR
USD		0,884	70,704
EUR	1,131		79,959
RUR	0,014	0,013	

4.2 Оцінювання зміни вартості валют за розрахунковий період

Для характеристики змін у ціні (вартості) валют використовують терміни: «знецінення» і «подорожчання» валют, «девальвація» і «ревальвація».

Перші два терміни характеризують зміни у вартості валют під впливом попиту і пропозиції на валюти у місцях продажу валюти (на валютних ринках). Знецінення валюти – це зниження її вартості (обмінного курсу) відносно інших валют, а подорожчання валюти, навпаки, означає підвищення її вартості (обмінного курсу).

Девальвація або ревальвація валюти – це її знецінення або подорожчання, здійснене Центральним банком (Національним банком України) через установлення курсу національної валюти (гривні) до іноземних валют.

На основі розрахованої динаміки валютних курсів зробимо висновки щодо зміни вартості гривні до іноземних валют за цей період. Що і якою мірою є характерним для зміни вартості гривні до іноземних валют (USD, EUR, RUR) за розрахунковий період: знецінення чи подорожчання, девальвація чи ревальвація?

4.3 Оцінювання ефективності збереження вартості грошових коштів на основі конверсійних операцій і депозитних вкладів

Спочатку необхідно змоделювати й оцінити такий процес, коли власник певної суми грошових коштів намагається зберегти їхню вартість через конверсійні операції з валютами, тобто на початку розрахункового періоду здійснюється купівля іноземної валюти, а наприкінці – її продаж відповідно до готівкового валютного курсу гривні. Суму гривень, витрачену на купівлю іноземної валюти (доларів США, євро, російських рублів за відповідним курсом їх продажу), потрібно порівняти з сумою гривень, яку буде отримано наприкінці розрахункового періоду від продажу конвертованої іноземної валюти в гривні (за відповідним обмінним курсом на купівлю іноземної валюти). Порівнянням цієї суми гривень на початок і кінець розрахункового періоду виявимо ступінь прибутковості або збитковості намірів зберігати вартість грошових коштів на основі конверсійних операцій з валютами.

Наприклад, комерційний банк здійснював обмінні валютні операції за таким курсом гривні до долара США:

	ЗА 1 USD	
ДАТА	КУПІВЛЯ	ПРОДАЖ
03.11.2014	13,50	13,70
.....	.....	.....
30.01 2015	20,90	21,40

Припустимо, що на початку розрахункового періоду (03.11.2014) на купівлю доларів США витрачено 1000 грн. За відповідним курсом (1 USD = 13,70 UAH) було одержано 72,99 дол. США ($1000,00 : 13,70 = 72,99$). Наприкінці цього періоду (30.01.2015) конверсійна операція з продажу доларів (курс на купівлю доларів становить 1 USD = 20,9 UAH) дала змогу повернути 1525,49 грн ($72,99 \times 20,9 = 1525,49$), тобто конверсійна операція за цей період виявилася прибутковою на суму 525,49 грн.

За цим алгоритмом потрібно провести розрахунки і оцінити ефективність конверсійних валютних операцій на початок і кінець розрахункових періодів за відстеженими обмінними курсами відносно долара США, євро і російського рубля.

Наступний етап – це аналіз ефективності збереження вартості грошей (наприклад, тієї ж суми 1000 грн) на основі банківських депозитів. Для цього треба поцікавитися у комерційних банках, на яких умовах, тобто з нарахуванням якого рівня відсотків, приймаються депозити в гривнях та іноземних валютах.

Методом простих і складних відсотків слід розрахувати майбутню нарощену суму грошей (**FV**) на інвестовані грошові кошти, наприклад у розмірі 1000 грн (**PV**), на банківський депозит на певний період. Для цього використаємо формули для розрахунку майбутньої суми за простими і складними відсотками, наведені у розд. 1.

Далі проведемо обчислення прибутку для окремих періодів, за якими здійснюється нарахування відсоткових платежів методом простих і складних відсотків відповідно до загального терміну банківського депозиту в сумі 1000 грн, тобто загальний термін депозиту являє собою певну кількість місяців, за якими нараховуються відсоткові платежі, а можливо, і певну кількість днів, що складають неповний останній місяць.

Для розрахунку прибутковості депозиту в іноземній валюті змодельюємо ситуацію, за якою спочатку на 1000 грн купують відповідну суму доларів США або євро, а потім цю суму у відповідній іноземній валюті розміщують на певний термін на банківський депозит за відповідними простими або складними відсотками. Одержана сума доларів або євро за таким банківським депозитом наприкінці цього терміну конвертується за обмінним курсом у гривні.

Використовуючи результати зроблених розрахунків, порівняємо ефективність можливого збереження вартості грошових коштів у процесі конверсійних готівкових валютних операцій і у разі розміщення їх на банківських депозитах.

Розділ 5 ОБЧИСЛЕННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА РІВНІ ВАРТІСНОЇ ВЕЛИЧИНИ ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ

У цьому розділі слід подати соціально-оптимальний розмір заробітної плати відповідно до розрахункової величини прожиткового мінімуму. Законодавчо встановлена мінімальна заробітна плата з 1 січня 2015 р. становить 1218 грн, тобто на рівні попереднього бюджетного періоду.

Законом України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» встановлено прожитковий мінімум на одну людину в розрахунку на місяць у розмірі 1176 грн, а також окремо для тих, хто належить до основних соціальних і демографічних груп населення:

- дітей у віці до 6 років – 1032 грн;
- дітей у віці від 6 до 18 років – 1286 грн;
- працездатних осіб – 1218 грн;
- осіб, що втратили працездатність, – 949 грн.

Перед проведенням необхідних розрахунків слід ознайомитися з Додатками Б, В, Г, Д.

У вигляді вступу до цього розділу треба зазначити, до якої галузі економіки і до якого населеного пункту буде наведено необхідні розрахунки. Далі за окремими пунктами потрібно викласти матеріал цього розділу.

5.1 Розрахунок вартісної величини прожиткового мінімуму і рівня мінімальної заробітної плати

Для проведення обчислень слід звернутися до таблиці 5.1. Відповідно до рівня роздрібних цін у певному населеному пункті розрахуємо за структурою продуктів харчування їхню щомісячну вартісну величину для певного періоду. Результати розрахунків занесемо до таблиці 5.1. Припустимо, що видатки на харчування для працездатного населення становлять 40 % прожиткового мінімуму, а інші витрати – 60 %. Обчислимо величину соціально-оптимального розміру мінімальної заробітної плати для відповідних місяців. Якщо, наприклад, вартісна величина продуктів харчування за 1-й місяць (листопад 2014 року) дорівнює 680 грн, а інші витрати в прожитковому мінімумі з часткою 60 % – 1020 грн ($680 \text{ грн} \times \frac{0,60}{0,40} = 1020 \text{ грн}$), то розрахункова мінімальна заробітна плата становить 1700 грн ($680 \text{ грн} + 1020 \text{ грн} = 1700 \text{ грн}$, або $680 \text{ грн} \times \frac{1}{0,40} = 1700 \text{ грн}$).

Якщо, вартісна величина продуктів харчування за 2-й місяць (грудень 2014 року) дорівнює 840 грн, а інші витрати в прожитковому мінімумі з

часткою 60 % – 1260 грн ($840 \text{ грн} \times \frac{0,60}{0,40} = 1260 \text{ грн}$), то розрахункова мінімальна заробітна плата становить 2100 грн ($840 \text{ грн} + 1260 \text{ грн} = 2100 \text{ грн}$, або $840 \text{ грн} \times \frac{1}{0,40} = 2100 \text{ грн}$).

Якщо, вартісна величина продуктів харчування за 3-й місяць (січень 2015 року) дорівнює 5200 грн, а інші витрати в прожитковому мінімумі з часткою 60 % – 7800 грн ($5200 \text{ грн} \times \frac{0,60}{0,40} = 7800 \text{ грн}$), то розрахункова мінімальна заробітна плата становить 13000 грн ($5200 \text{ грн} + 7800 \text{ грн} = 13000 \text{ грн}$, або $5200 \text{ грн} \times \frac{1}{0,40} = 13000 \text{ грн}$).

Результати розрахунків мінімальної заробітної плати за три місяці занесемо до таблиці 5.1.

Розрахункова мінімальна заробітна плата становить:

- 1-й місяць – 1700 грн;
- 2-й місяць – 2100 грн;
- 3-й місяць – 13000 грн.

Таблиця 5.1 – Структура і вартісна величина набору продуктів харчування для розрахунку місячного прожиткового мінімуму за рівнем роздрібних цін у місті _____

Основні види продуктів харчування	На одну працездатну особу	Вартісна величина набору продуктів харчування, грн		
		1-й місяць	2-й місяць	3-й місяць
Хлібопродукти, кг	10,28			
Картпля, кг	7,92			
Овочі, баштанні, кг	9,17			
Фрукти і ягоди, кг	5,33			
Цукор, кондитерські вироби, кг	3,08			
М'ясопродукти, кг	4,42			
Рибопродукти, кг	1,08			
Молокопродукти, кг	12,38			
Яйця, шт.	18,33			
Олія, л	0,59			
Маргарин, кг	0,17			
У цілому за місяць, грн				

Набір продуктів харчування, затверджений Постановою Кабінету Міністрів № 656 від 14 квітня 2000 року.

5.2 Розрахунок податкового навантаження на заробітну плату

Так зване **податкове навантаження** являє собою відсоткове відношення до заробітної плати законодавчо встановлених утримань із заробітної плати працівника та нарахувань роботодавця (підприємства) на суму фонду оплати праці – податку з доходів фізичних осіб і єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Податкове навантаження як економічна категорія являє собою узагальнену характеристику податкової системи країни, вказуючи на вплив податків на окремого платника або народне господарство в цілому, а також на кількісне оцінювання такого впливу.

Утримання із заробітної плати – це податки, які відраховуються із суми доходу, що виплачується працівнику. Перерахування цих податків до відповідних бюджетів покладено на плечі роботодавця.

Нарахування на заробітну плату – це податок, який сплачує роботодавець. Цим податком обкладаються майже всі виплати найманим працівникам.

Для здійснення необхідних розрахунків треба попередньо ознайомитися з Додатками Е, Ж, З, К.

Для подальших обчислень візьмемо як вихідну основу розраховану у підрозд. 5.1 величину заробітної плати.

Насамперед потрібно обчислити утримання із заробітної плати працівника: податок з доходів фізичних осіб (ПДФО), єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) і військовий збір (ВЗ) (тимчасово).

Відповідно до п. 164.1 ст. 164 розділу IV Податкового кодексу України (далі – Кодекс) **базою оподаткування** податком на доходи фізичних осіб є загальний оподатковуваний дохід платника податку.

Загальний оподатковуваний дохід – це будь-який дохід, нарахований (виплачений, наданий) на користь платника податку протягом звітного податкового періоду, який підлягає оподаткуванню.

Однією з основних складових загального оподаткованого доходу платника податку є дохід у вигляді заробітної плати, нарахований (виплачений) йому відповідно до умов трудового договору (контракту).

Згідно з п. 164.6 ст. 164 розділу IV Кодексу під час нарахування доходу у формі заробітної плати **база оподаткування** визначається як нарахована заробітна плата, **зменшена** на суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, страхових внесків до Накопичувального фонду, а у випадках, передбачених законом, – обов'язкових страхових внесків до недержавного пенсійного фонду, які відповідно до закону сплачуються за рахунок заробітної плати працівника, а також на суму податкової соціальної пільги за її наявності.

Згідно з п. 167.1 ст. 167 розділу IV Кодексу ставку податку на доходи фізичних осіб до **бази оподаткування** у формі заробітної плати встановлено у розмірі **15** відсотків.

Якщо **база оподаткування** у формі заробітної плати в календарному місяці перевищує десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня звітного податкового року, то до суми такого перевищення застосовується ставка **20** відсотків (зміни до Кодексу внесено з 01.01.2015 р. відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 р. № 71-VIII) (таблиця 5.2).

Ставка ПДФО залежить від розміру мінімальної заробітної плати, установлені на 1 січня звітного року.

Відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» (від 28.12.2014 року № 80-VIII) станом на 1 січня 2015 року мінімальну заробітну плату встановлено в розмірі **1218** грн.

Десятикратний розмір мінімальної заробітної плати станом на 1 січня 2015 року становить **12180** грн.

Таблиця 5.2 – Ставки ПДФО в 2015 році*

База оподаткування у 2015 році	Ставка ПДФО
Не перевищує 12180 грн	15 %
Понад 12180 грн	20 %

*Законом № 71 з 01.01.2015 р. збільшено ставку ПДФО (з 17 до 20 %), яка застосовується до доходів понад 10 МЗП, що діють станом на 1 січня звітного податкового року (у 2015 році – 12180 грн).

Податок з доходів фізичних осіб розраховується за такою формулою:

$$\text{ПДФО} = (\text{ЗП} - \text{ЄСВ} - \text{ПСП}) \times \text{СП}, \quad (5.1)$$

де ЗП – нарахована місячна заробітна плата;

ЄСВ – єдиний соціальний внесок;

ПСП – податкова соціальна пільга за її наявності;

СП – ставка податку.

До розрахованого об'єкта застосовується відповідна ставка оподаткування (див. Додаток Е).

Платник податку має право на вирахування із загального оподаткованого доходу суми податкової соціальної пільги (надалі – ПСП), яка обчислюється на базі мінімальної заробітної плати (МЗП).

Алгоритм нарахування податку з доходів фізичних осіб наведено на рисунку 5.1.

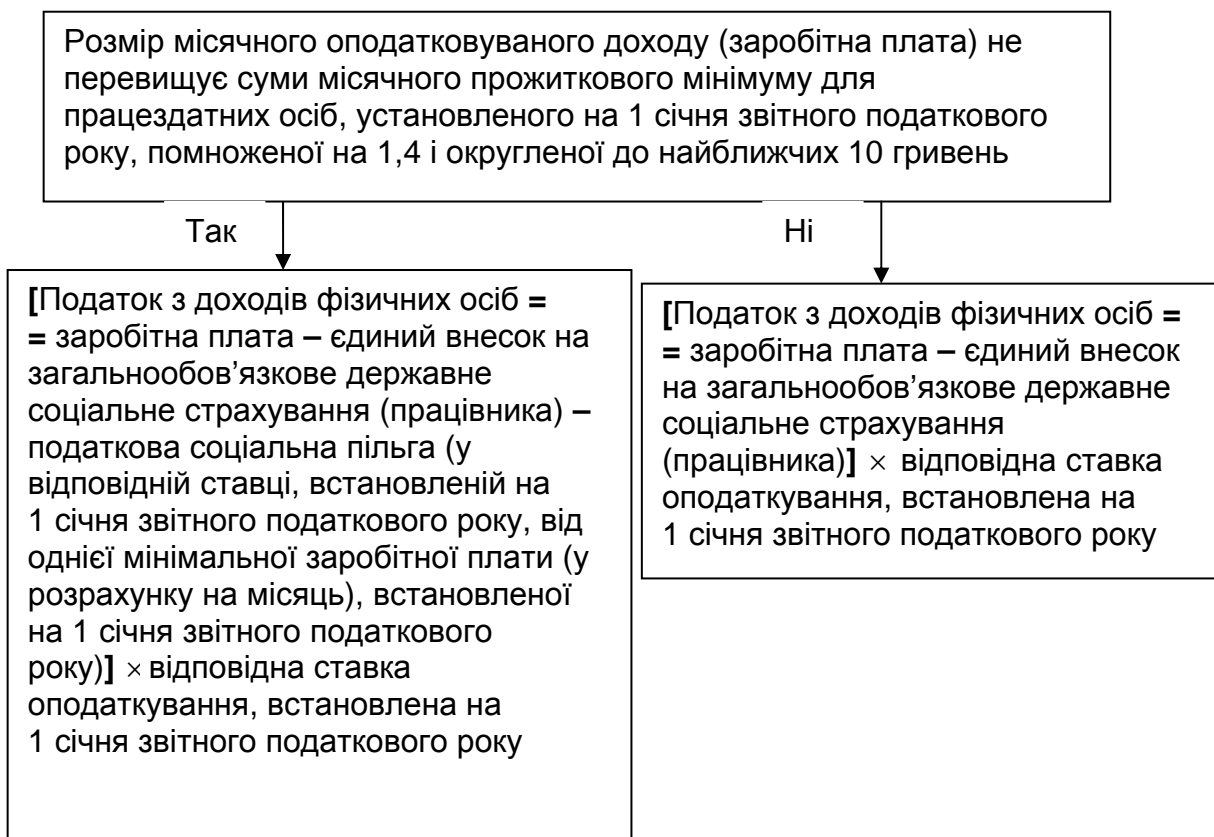

Рисунок 5.1 – Алгоритм нарахування податку з доходів фізичних осіб

ПСП застосовується до доходу, нарахованого на користь працівника протягом звітного податкового місяця як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до законодавства виплати, компенсації та винагороди), якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює місячному прожитковому мінімуму для працездатної особи на 1 січня звітного року, помноженої на 1,4 і округленої до найближчих 10 грн (абз. 1 пп. 169.4.1 Податкового кодексу України, далі – ПК).

У 2015 році граничний розмір доходу для отримання ПСП дорівнює 1710 грн (1218 x 1,4 = 1705,20 грн, округляємо до 1710 грн).

У 2015 році звичайна ПСП (пп. 169.1.1 ПК) дорівнює 50 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць) на 1 січня звітного року (абз. 8 п. 1 р. XIX ПК). Згідно з пп. 169.1.2 ПК у такому ж розмірі застосовується ПСП на дітей. Підвищені ПСП (пп. 169.1.3 і 169.1.4 ПК) розраховують як 150 і 200 % від звичайної ПСП.

Умови застосування ПСП показано на рисунку 5.2.

Рисунок 5.2 – Умови застосування податкової соціальної пільги

У таблиці 5.3 подано інформацію, за допомогою якої приватний підприємець може обчислити ПДФО із зарплати працівників (див. Додаток Ж).

Таблиця 5.3 – Розмір податкової соціальної пільги у 2012 – 2015 роках

Рік	Граничний розмір доходу, який дає право на отримання податкової соціальної пільги*, грн	Прожитковий мінімум для працездатних осіб станом на 1 січня звітного року	Розмір пільги, %	Сума ПСП, грн		
			(пп. 169.1.1 ПК)	100 % (пп. 169.1.1 і 169.1.2 ПК)	150 % (пп. 169.1.3 ПК)	200 % (пп. 169.1.4 ПК)
2012	1500	1073	50	536,50	804,75	1073
2013	1610	1147	50	573,50	860,25	1147
2014	1710	1218	50	609	913,50	1218
2015	1710	1218	50	609	913,50	1218

*У 2015 році граничний розмір доходу, що дає право на отримання ПСП одному з батьків у випадку та в розмірі, передбачених пп. 169.1.2 ПК і абз. «а» і «б» пп. 169.1.3 ПК, визначається як добуток 1 710 грн і відповідної кількості дітей.

Єдиний страховий внесок – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Єдиний соціальний внесок сплачується на рахунки Пенсійного фонду з подальшим розподіленням серед фондів соціального страхування.

ЄСВ нараховується на фонд заробітної плати або утримується з заробітної плати громадян, що працюють.

Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464 встановлено **норму обов'язкової сплати єдиного внеску** на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – ЄСВ) всіма суб'єктами господарювання. З 1 жовтня 2013 року адміністрування ЄСВ здійснює Міністерство доходів і зборів України.

Роботодавці (юридичні особи і фізичні особи) нараховують ЄСВ у відсотках до фонду заробітної плати відповідно до визначеного Фондом соціального страхування від нещасного випадку класу професійного ризику виробництва. Кількість класів професійних ризиків становить 67. Сплата за першим класом проводиться за ставкою 36,76 %, за 67-м класом – у розмірі 49,7 %. Якщо роботодавець працює за різними видами діяльності, то клас професійного ризику визначають згідно з основним видом економічної діяльності (див. Додаток К).

Для бюджетних організацій встановлено ставку ЄСВ у розмірі 36,3 %, для тих, що працюють за цивільно-правовими договорами, – 34,7 %, на зарплату інвалідів нараховується 8,41 %, на допомогу за період непрацездатності й по вагітності та пологах – 33,2 %.

З 01.01.2015 року внесено зміни до окремих статей Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI від 08.07.2010 р. Нарахування має проводитися окремо на зарплату кожного працівника (ст. 7 цього Закону). Згідно зі ст. 8 ЗУ № 2464-VI сума ЄСВ має бути не меншою, ніж мінімальний внесок, тобто якщо застрахованій особі виплачується заробітна плата, менша за мінімальну, то ЄСВ нараховується на суму мінімальної заробітної плати, установленої на цей період. Утримання внесків у цьому випадку проводиться, виходячи з нарахованої суми заробітної плати.

Із заробітної плати **найманих працівників** утримують ЄСВ у розмірі 3,6 % (лікарняні – 2 %).

Відповідно до пункту 3.16 розділу III Інструкції про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне

соціальне страхування, затвердженої Наказом Міністерства доходів і зборів України від 09.09.2013 р. № 455, нарахування єдиного внеску здійснюється в межах максимальної величини бази нарахування єдиного внеску, що дорівнювала до 1 жовтня 2011 року п'ятнадцяти розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого законом, на яку нараховується єдиний внесок, а з 1 жовтня 2011 року – **сімнадцяти** розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, установленого законом, на яку нараховується єдиний внесок.

Розміри прожиткового мінімуму для працездатних осіб і максимальної величини бази нарахування єдиного внеску наведено в таблиці 5.4.

Таблиця 5.4 – Розміри прожиткового мінімуму для працездатних осіб і максимальної величини бази нарахування єдиного внеску

Показник	3 01.01.2015 р.	3 01.12.2015 р.
Прожитковий мінімум (ПМ) для працездатних осіб, грн	1218,0	1378,0
Мінімальна величина бази нарахування єдиного внеску (1ПМ), грн	1218,0	1378,0
Максимальна величина бази нарахування єдиного внеску (17ПМ), грн	20706,0	23426,0

Відповідно до підпункту 1.3 пункту 16 підрозділу 10 розділу XX «Перехідних положень» Податкового кодексу України з 3 серпня 2014 року набрав чинності військовий збір (далі – ВЗ).

Збір стягуватиметься **тимчасово** до 1 січня 2015 року за ставкою 1,5 % з об'єкта оподаткування. З 1 січня 2015 року військовий збір встановлено тимчасово – до набрання чинності рішення Верховної Ради України про завершення реформи Збройних сил України за ставкою 1,5 % з об'єкта оподаткування.

Відповідно до підпункту 1.2 пункту 16 об'єктом оподаткування є доходи у вигляді заробітної плати, інших заохочувальних і компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які нараховуються (виплачуються, надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами й за цивільно-правовими договорами, виграшу в державну і недержавну грошові лотереї, виграшу гравця (учасника), отриманого від організатора азартної гри без вирахування єдиного соціального внеску, податкової соціальної пільги та податку на доходи фізичних осіб.

Іншими словами, у випадку із заробітною платою, військовий збір утримується з повної суми нарахованої заробітної плати без вирахування податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску.

Подамо структуру обчислення «чистої» заробітної плати та податкового навантаження:

- 1 Нарахована заробітна плата ... грн.
- 2 Єдиний соціальний внесок ... грн.
- 3 Податкова соціальна пільга ... грн.
- 4 Військовий збір ... грн.
- 5 Податок з доходів фізичних осіб ... грн.
- 6 Загальна сума утримань ... грн.
- 7 Сума до видачі («чиста») ... грн.
- 8 Показник податкового навантаження ... %.

Визначимо, якою мірою обов'язкові утримання зменшують нараховану заробітну плату і можуть впливати на структуру бюджету прожиткового мінімуму.

Необхідно розрахувати ЄСВ, ВЗ, базу оподаткування, ПДФО і загальну суму утримань.

Якщо взяти за приклад обчислену в підрозд. 5.1 заробітну плату у листопаді 2014 року на рівні прожиткового мінімуму 1700 грн, то утримання із такого заробітку становитимуть:

1 Єдиний соціальний внесок ¹ , 3,6 % :	$1700 \times 0,036 = 61,20$ грн.
2 Податкова соціальна пільга, 50 % :	$1218 \times 0,5 = 609,00$ грн.
3 Податок з доходів фізичних осіб ² , 15 або 20 % :	$(1700 - 61,20 - 609,00) \times 0,15 =$ $= 154,47$ грн.
4 Військовий збір ³ , 1,5 % :	$1700 \times 0,015 = 25,50$ грн.
5 Загальна сума утримань:	$61,20 + 154,47 + 25,50 = 241,17$ грн.
6 Сума до видачі («чиста»):	$1700 - 241,17 = 1458,83$ грн.
7 Показник податкового навантаження:	$241,17 \times 100 / 1700 = 14,19$ %.

¹Оскільки 1700 грн < 20706 грн, то ЄСВ утримується із суми 1700 грн.

²База оподаткування становитиме 1029,80 грн (1700 – 61,20 – 609,00). Ставка податку на доходи фізичних осіб дорівнюватиме 15 % (1029,8 грн < < 12180 грн). Оскільки 1700 грн < 1710 грн, то при розрахунку ПДФО застосовується ПСП.

³Тимчасово.

Якщо взяти за приклад обчислену в підрозд. 5.1 заробітну плату у грудні 2014 року на рівні прожиткового мінімуму 2100 грн, то утримання із такого заробітку становитимуть:

1 Єдиний соціальний внесок ¹ , 3,6 % :	$2100 \times 0,036 = 75,60$ грн.
2 Податок з доходів фізичних осіб ² , 15 або 20 % :	$(2100 - 75,60) \times 0,15 = 303,70$ грн.
3 Військовий збір ³ , 1,5 % :	$2100 \times 0,015 = 31,50$ грн.
4 Загальна сума утримань:	$75,60 + 303,70 + 31,50 = 410,80$ грн.
5 Сума до видачі («чиста»):	$2100 - 410,80 = 1689,20$ грн.
6 Показник податкового навантаження:	$410,80 \times 100 / 2100 = 19,56$ %.

¹Оскільки 2100 грн < 20706 грн, то ЄСВ утримується із суми 2100 грн.

²База оподаткування становитиме 2024,40 грн (2100 – 75,60). Ставка податку на доходи фізичних осіб дорівнюватиме 15 % (2024,40 грн < 12180 грн). Оскільки 2100 грн > 1710 грн, то при розрахунку ПДФО ПСП не застосовується.

³Тимчасово.

Якщо взяти за приклад обчислену в підрозд. 5.1 заробітну плату у січні 2015 року на рівні прожиткового мінімуму 13000 грн, то утримання із такого заробітку становитимуть:

1 Єдиний соціальний внесок ¹ , 3,6 % :	$13000 \times 0,036 = 468,00$ грн.
2 Податок з доходів фізичних осіб ² , 15 або 20 % :	1897,40 грн.
3 Військовий збір ³ , 1,5 % :	$13000 \times 0,015 = 195,00$ грн.
4 Загальна сума утримань:	$468,00 + 1897,40 + 195,00 = 2560,40$ грн.
5 Сума до видачі («чиста»):	$13000 - 2560,40 = 10439,60$ грн.
6 Показник податкового навантаження:	$2560,40 \times 100 / 13000 = 19,7$ %.

¹Оскільки 13000 грн < 20706 грн, то ЄСВ утримується із суми 13000 грн.

²База оподаткування становитиме 12532,00 грн (13000 – 468,00). Оскільки 13000 грн > 1710 грн, то при розрахунку ПДФО ПСП не застосовується.

За ставкою 15 % (12532,00 грн > 12180 грн) оподатковується дохід 12180 грн (10 мінімальних зарплат на 1 січня 2015 р.), з якого ПДФО становить 1827,00 грн (12180 грн x 15 % = 1827,00 грн).

За ставкою 20 % оподатковується дохід 352,00 грн (12532 – 12180), з якого ПДФО дорівнює 70,40 грн ((12532 – 12180) x 20 % = 70,40 грн).

Разом ПДФО становить: 1827,00 + 70,40 = 1897,40 грн.

Далі визначимо фактичні витрати роботодавця (підприємства, організації, установи) у зв'язку з нарахуванням працівникові заробітної плати. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування сплачує не тільки працівник із свого заробітку, але й підприємство як роботодавець. Унаслідок цього фактичні витрати роботодавця, які входять до собівартості продукції, складаються із нарахованої суми заробітку працівника і суми ЄСВ (нарахування на заробітну плату), який має сплатити підприємство як роботодавець (див. Додатки 3, К). При цьому базою (об'єктом) для нарахування ЄСВ є заробітна плата працівника.

Такі платежі підприємство має проводити за законодавчо встановленими ставками залежно від галузі економіки та видів робіт і за професійним ризиком виробництва.

Необхідно розрахувати, яку загальну суму відсотків ЄСВ становить відносно суми нарахованого заробітку працівнику і яка її грошова величина. Додавши до суми нарахованої працівникові заробітної плати цю величину, визначимо фактичні витрати підприємства.

На завершення обчислимо загальне податкове навантаження на заробітну плату. Воно складається із суми утримань із заробітної плати працівника і відповідних платежів підприємства до нарахованого працівникові заробітку. Порівняємо цю суму із сумою заробітку працівника і зробимо висновки.

Якщо взяти за приклад обчислену в підрозд. 5.1 заробітну плату на рівні прожиткового мінімуму 1700 грн, то єдиний соціальний внесок* становитиме 624,92 грн ($1700 \times 0,3676 = 624,92$ грн).

*Ставка ЄСВ дорівнюватиме 36,76 % (перший клас професійного ризику виробництва) (див. Додаток К).

Таким чином, фактичні витрати підприємства становитимуть 2324,92 грн ($1700 \text{ грн} + 624,92 \text{ грн} = 2324,92 \text{ грн}$), а податкове навантаження – 866,09 грн ($241,17 \text{ грн} + 624,92 \text{ грн} = 866,09 \text{ грн}$), або 50,95 % ($866,09 \text{ грн} \times \frac{100}{1700 \text{ грн}} = 50,95 \%$) від заробітку працівника.

Якщо взяти заробітну плату на рівні прожиткового мінімуму 2100 грн, то єдиний соціальний внесок становитиме 771,96 грн ($2100 \times 0,3676 = 771,96$ грн).

Фактичні витрати підприємства дорівнюватимуть 2871,96 грн ($2100 \text{ грн} + 771,96 \text{ грн} = 2871,96 \text{ грн}$), а податкове навантаження – 1182,76 грн ($410,80 \text{ грн} + 771,96 \text{ грн} = 1182,76 \text{ грн}$), або 56,32 % ($1182,76 \text{ грн} \times \frac{100}{2100 \text{ грн}} = 56,32 \%$) від заробітку працівника.

Якщо взяти заробітну плату на рівні прожиткового мінімуму 13000 грн, то єдиний соціальний внесок становитиме 4778,80 грн ($13000 \times 0,3676 = 4778,80$ грн).

Таким чином, фактичні витрати підприємства дорівнюватимуть 17778,80 грн ($13000 \text{ грн} + 4778,80 \text{ грн} = 17778,80 \text{ грн}$), а податкове навантаження – 7339,20 грн ($2560,40 \text{ грн} + 4778,80 \text{ грн} = 7339,20 \text{ грн}$), або 56,46 % ($7339,20 \text{ грн} \times \frac{100}{13000 \text{ грн}} = 56,46 \%$) від заробітку працівника.

В усіх трьох прикладах максимальний розмір доходу, з якого утримується ЄСВ, дорівнює сумі обчисленої зарплати (див. підрозд 5.1), оскільки суми розрахункових зарплат є меншими за 17 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (установленого на 1 січня звітного податкового року).

5.3 Аналіз реальної купівельної спроможності заробітної плати в умовах інфляції

Для цього аналізу реальної купівельної спроможності заробітної плати в умовах інфляції треба використати наведені в підрозд. 5.1 результати розрахунків мінімальної заробітної плати за відповідні місяці, а також дані Державного комітету статистики стосовно місячних індексів цін споживчого ринку в Україні.

За методикою дефлятування й обчислення реальної динаміки номінальних грошових доходів (див. розд. 1) слід провести необхідні розрахунки і зробити висновки.

Співвідношення динаміки номінальної заробітної плати та її реальної купівельної спроможності за розрахунковий період треба проілюструвати відповідними графіками або гістограмами (рисунок 5.3).

Наприклад, якщо індекс цін споживчої продукції в Україні за листопад 2014 року становив 101,9 %, або у вигляді десяткового дробу – 1,019, то це означає, що купівельна спроможність грошового доходу, спрямованого на купівлю цієї продукції, зменшилась на 27,20 грн ($1458,83 - 1431,63 = 27,20$ грн). Так, номінальний дохід («чистий») у розмірі 1458,83 грн матиме реальну купівельну спроможність на рівні 1431,63 грн ($1458,83 \text{ грн} : 1,019 = 1431,63 \text{ грн}$).

Якщо індекс цін споживчої продукції в Україні за грудень 2014 року становив 103 %, або у вигляді десяткового дробу – 1,03, то в цьому випадку номінальний дохід («чистий») у сумі 1689,20 грн матиме реальну купівельну спроможність на рівні 1640,00 грн ($1689,20 \text{ грн} : 1,03 = 1640,00 \text{ грн}$), що означає зменшення купівельної спроможності грошового доходу, спрямованого на купівлю цієї продукції, на 49,20 грн ($1689,20 - 1640,00 = 49,20$ грн).

У січні 2015 року індекс цін споживчої продукції в Україні становив 103,1 % (1,031). Це означає, що реальна купівельна спроможність грошового доходу у сумі 10439,60 грн дорівнює 10125,70 грн ($10439,60 \text{ грн} : 1,031 = 10125,70 \text{ грн}$), тобто на 313,90 грн менше.

Співвідношення динаміки номінальної заробітної плати та її реальної купівельної спроможності за розрахунковий період наведено на рисунку 5.3.

Потрібно також розрахувати індекс зміни реального доходу, використовуючи відповідний номінальний дохід та індекс цін (див. розд. 1).

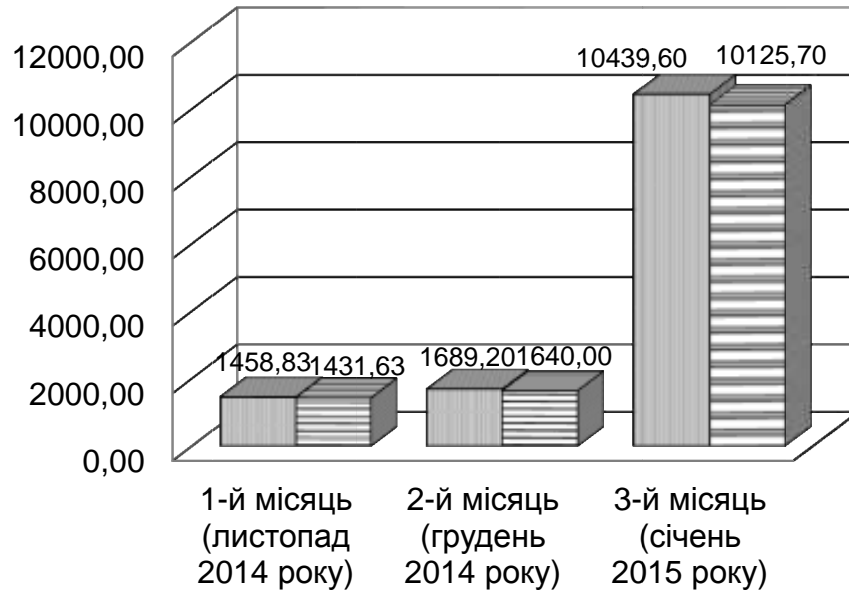

Рисунок 5.3 – Динаміка номінальної заробітної плати і її реальної купівельної спроможності: □Дн; ▨Др

Наприклад, дохід збільшився з 1458,83 до 1689,20 грн, тобто на 16 %. В умовах інфляції 103 % індекс зміни реального доходу становить

$$I_{\text{реал}} = \frac{1,16}{1,03} = 1,13$$

, тобто реальний дохід збільшився на 13 % і дорівнює

113 % від номінального доходу. Номінальний дохід у сумі 1689,20 грн має реальну купівельну спроможність 1908,80 грн (1689,20 грн × 1,13 = 1908,80 грн), тобто на 219,60 грн більше (1689,20 грн × 0,13 = 219,60 грн).

Додаток А

ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра фінансів

КУРСОВА РОБОТА

з _____
(назва дисципліни)

на тему _____
_____

Виконавець студент групи _____
напряму підготовки _____
спеціальності _____
_____
(ініціали та прізвище)

Керівник _____
(науковий ступінь, вчене звання,
посада)
_____
(ініціали та прізвище)

Оцінка за національною
шкалою: _____ Кількість балів: _____
Оцінка ESTS: _____

Члени комісії _____	_____
(підпис)	(ініціали та прізвище)
_____	_____
(підпис)	(ініціали та прізвище)
_____	_____
(підпис)	(ініціали та прізвище)

Харків 201 __ рік

Додаток Б

**ПРОЖИТКОВИЙ МІНІМУМ ПО СОЦІАЛЬНИХ
І ДЕМОГРАФІЧНИХ ГРУПАХ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ, ГРН**

Період	Загальний показник	Діти віком до 6 років	Діти віком від 6 до 18 років	Працездатні особи	Особи, які втратили працездатність
з 01.01.2000 по 31.12.2000	270,10	240,71	297,29	287,63	216,56
з 01.01.2001 по 31.12.2001	311,30	276,48	345,66	331,05	248,77
з 01.01.2002 по 31.12.2003	342,00	307,00	384,00	365,00	268,00
з 01.01.2004 по 31.12.2004	362,23	324,49	404,79	386,73	284,69
з 01.01.2005 по 31.12.2005	423,00	376,00	468,00	453,00	332,00
з 01.01.2006 по 31.03.2006	453,00	400,00	514,00	483,00	350,00
з 01.04.2006 по 30.09.2006	465,00	410,00	527,00	496,00	359,00
з 01.10.2006 по 31.12.2006	472,00	418,00	536,00	505,00	366,00
з 01.01.2007 по 31.03.2007	492,00	434,00	558,00	525,00	380,00
з 01.04.2007 по 30.09.2007	525,00	463,00	595,00	561,00	406,00
з 01.10.2007 по 31.12.2007	532,00	470,00	604,00	568,00	411,00
з 01.01.2008 по 31.03.2008	592,00	526,00	663,00	633,00	470,00
з 01.04.2008 по 30.06.2008	605,00	538,00	678,00	647,00	481,00
з 01.07.2008 по 30.09.2008	607,00	540,00	680,00	649,00	482,00
з 01.10.2008 по 31.10.2009	626,00	557,00	701,00	669,00	498,00
з 01.11.2009 по 31.12.2009	701,00	632,00	776,00	744,00	573,00
з 01.01.2010 по 31.03.2010	825,00	755,00	901,00	869,00	695,00
з 01.04.2010 по 30.06.2010	839,00	767,00	917,00	884,00	706,00

Продовження додатка Б

Період	Загальний показник	Діти віком до 6 років	Діти віком від 6 до 18 років	Працездатні особи	Особи, які втратили працездатність
з 01.07.2010 по 30.09.2010	843,00	771,00	921,00	888,00	709,00
з 01.10.2010 по 30.11.2010	861,00	787,00	941,00	907,00	723,00
з 01.12.2010 по 31.12.2010	875,00	799,00	957,00	922,00	734,00
з 01.01.2011 по 31.03.2011	894,00	816,00	977,00	941,00	750,00
з 01.04.2011 по 30.09.2011	911,00	832,00	997,00	960,00	764,00
з 01.10.2011 по 30.11.2011	934,00	853,00	1022,00	985,00	784,00
з 01.12.2011 по 31.12.2011	953,00	870,00	1042,00	1004,00	800,00
з 01.01.2012 по 31.03.2012	1017,00	893,00	1112,00	1073,00	822,00
з 01.04.2012 по 30.06.2012	1037,00	911,00	1134,00	1094,00	838,00
з 01.07.2012 по 30.09.2012	1044,00	917,00	1144,00	1102,00	844,00
з 01.10.2012 по 30.11.2012	1060,00	930,00	1161,00	1118,00	856,00
з 01.12.2012 по 31.12.2012	1095,00	961,00	1197,00	1134,00	884,00
з 01.01.2013 по 30.11.2013	1108,00	972,00	1210,00	1147,00	894,00
з 01.12.2013 по 31.12.2013	1176,00	1032,00	1286,00	1218,00	949,00
з 01.01.2014 по 31.12.2014	1176,00	1032,00	1286,00	1218,00	949,00
з 01.01.2015 по 30.11.2015	1176,00	1032,00	1286,00	1218,00	949,00
з 01.12.2015	1330,00	1167,00	1455,00	1378,00	1074,00

Додаток В

РОЗМІРИ МІНІМАЛЬНОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ

Період	Мінімальна зарплата					
	місячна			почасова		
	розмір, грн	зміна		розмір, грн	зміна	
		грн	%		грн	%
з 01.04.2000 по 30.06.2000	90,00					
з 01.07.2000 по 31.12.2001	118,00	+28	+31,1%			
з 01.01.2002 по 30.06.2002	140,00	+22	+18,6%			
з 01.07.2002 по 31.12.2002	165,00	+25	+17,9%			
з 01.01.2003 по 30.11.2003	185,00	+20	+12,1%			
з 01.12.2003 по 31.08.2004	205,00	+20	+10,8%			
з 01.09.2004 по 31.12.2004	237,00	+32	+15,6%			
з 01.01.2005 по 31.03.2005	262,00	+25	+10,5%			
з 01.04.2005 по 30.06.2005	290,00	+28	+10,7%			
з 01.07.2005 по 31.08.2005	310,00	+20	+6,9%			
з 01.09.2005 по 31.12.2005	332,00	+22	+7,1%			
з 01.01.2006 по 30.06.2006	350,00	+18	+5,4%			
з 01.07.2006 по 30.11.2006	375,00	+25	+7,1%			
з 01.12.2006 по 31.03.2007	400,00	+25	+6,7%			
з 01.04.2007 по 30.06.2007	420,00	+20	+5,0%			
з 01.07.2007 по 30.09.2007	440,00	+20	+4,8%			
з 01.10.2007 по 31.12.2007	460,00	+20	+4,5%			
з 01.01.2008 по 31.03.2008	515,00	+55	+12,0%			
з 01.04.2008 по 30.09.2008	525,00	+10	+1,9%			
з 01.10.2008 по 30.11.2008	545,00	+20	+3,8%			
з 01.12.2008 по 31.03.2009	605,00	+60	+11,0%			
з 01.04.2009 по 30.06.2009	625,00	+20	+3,3%			
з 01.07.2009 по 30.09.2009	630,00	+5	+0,8%			
з 01.10.2009 по 31.10.2009	650,00	+20	+3,2%			
з 01.11.2009 по 31.12.2009	744,00	+94	+14,5%			
з 01.01.2010 по 31.03.2010	869,00	+125	+16,8%	5,20		
з 01.04.2010 по 30.06.2010	884,00	+15	+1,7%	5,29	+0,09	+1,8%
з 01.07.2010 по 30.09.2010	888,00	+4	+0,5%	5,32	+0,03	+0,6%
з 01.10.2010 по 30.11.2010	907,00	+19	+2,1%	5,43	+0,11	+2,2%
з 01.12.2010 по 31.12.2010	922,00	+15	+1,7%	5,52	+0,09	+1,8%
з 01.01.2011 по 31.03.2011	941,00	+19	+2,1%	5,66	+0,14	+2,8%

Продовження додатка В

Період	Мінімальна зарплата					
	місячна			почасова		
	розмір, грн	зміна		розмір, грн	зміна	
		грн	%		грн	%
з 01.04.2011 по 30.09.2011	960,00	+19	+2,0%	5,77	+0,11	+2,2%
з 01.10.2011 по 30.11.2011	985,00	+25	+2,6%	5,92	+0,15	+3,0%
з 01.12.2011 по 31.12.2011	1004,00	+19	+1,9%	6,04	+0,12	+2,4%
з 01.01.2012 по 31.03.2012	1073,00	+69	+6,9%	6,43	+0,39	+6,5%
з 01.04.2012 по 30.06.2012	1094,00	+21	+2,0%	6,56	+0,13	+2,2%
з 01.07.2012 по 30.09.2012	1102,00	+8	+0,7%	6,61	+0,05	+0,8%
з 01.10.2012 по 30.11.2012	1118,00	+16	+1,5%	6,70	+0,09	+1,5%
з 01.12.2012 по 31.12.2012	1134,00	+16	+1,4%	6,80	+0,10	+1,7%
з 01.01.2013 по 30.11.2013	1147,00	+13	+1,1%	6,88	+0,08	+1,3%
з 01.12.2013 по 31.12.2013	1218,00	+71	+6,2%	7,30	+0,42	+7,0%
з 01.01.2014 по 31.12.2014	1218,00	0	0,0%	7,30	0	0,0%
з 01.01.2015 по 30.11.2015	1218,00	0	0,0%	7,29	-0,01	-0,1%
з 01.12.2015	1378,00	+160	+13,1%	8,25	+0,96	+13,7%

Додаток Г

**ПОРІВНЯННЯ РОЗМІРІВ МІНІМАЛЬНОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ
І ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ В УКРАЇНІ**

Період	Мінімальна зарплата, грн	Прожитковий мінімум			
		Працевдатні особи, грн		Загальний показник, грн	
1	2	3	4=3-2	5	6=5-2
з 01.01.2000 по 31.03.2000		287,63		270,10	
з 01.04.2000 по 30.06.2000	90,00	287,63	-197,63	270,10	-180,10
з 01.07.2000 по 31.12.2000	118,00	287,63	-169,63	270,10	-152,10
з 01.01.2001 по 31.12.2001	118,00	331,05	-213,05	311,30	-193,30
з 01.01.2002 по 30.06.2002	140,00	365,00	-225,00	342,00	-202,00
з 01.07.2002 по 31.12.2002	165,00	365,00	-200,00	342,00	-177,00
з 01.01.2003 по 30.11.2003	185,00	365,00	-180,00	342,00	-157,00
з 01.12.2003 по 31.12.2003	205,00	365,00	-160,00	342,00	-137,00
з 01.01.2004 по 31.08.2004	205,00	386,73	-181,73	362,23	-157,23
з 01.09.2004 по 31.12.2004	237,00	386,73	-149,73	362,23	-125,23
з 01.01.2005 по 31.03.2005	262,00	453,00	-191,00	423,00	-161,00
з 01.04.2005 по 30.06.2005	290,00	453,00	-163,00	423,00	-133,00
з 01.07.2005 по 31.08.2005	310,00	453,00	-143,00	423,00	-113,00
з 01.09.2005 по 31.12.2005	332,00	453,00	-121,00	423,00	-91,00
з 01.01.2006 по 31.03.2006	350,00	483,00	-133,00	453,00	-103,00
з 01.04.2006 по 30.06.2006	350,00	496,00	-146,00	465,00	-115,00
з 01.07.2006 по 30.09.2006	375,00	496,00	-121,00	465,00	-90,00

Продовження додатка Г

Період	Мінімальна зарплата, грн	Прожитковий мінімум			
		Працевдатні особи, грн		Загальний показник, грн	
1	2	3	4=3-2	5	6=5-2
з 01.10.2006 по 30.11.2006	375,00	505,00	-130,00	472,00	-97,00
з 01.12.2006 по 31.12.2006	400,00	505,00	-105,00	472,00	-72,00
з 01.01.2007 по 31.03.2007	400,00	525,00	-125,00	492,00	-92,00
з 01.04.2007 по 30.06.2007	420,00	561,00	-141,00	525,00	-105,00
з 01.07.2007 по 30.09.2007	440,00	561,00	-121,00	525,00	-85,00
з 01.10.2007 по 31.12.2007	460,00	568,00	-108,00	532,00	-72,00
з 01.01.2008 по 31.03.2008	515,00	633,00	-118,00	592,00	-77,00
з 01.04.2008 по 30.06.2008	525,00	647,00	-122,00	605,00	-80,00
з 01.07.2008 по 30.09.2008	525,00	649,00	-124,00	607,00	-82,00
з 01.10.2008 по 30.11.2008	545,00	669,00	-124,00	626,00	-81,00
з 01.12.2008 по 31.03.2009	605,00	669,00	-64,00	626,00	-21,00
з 01.04.2009 по 30.06.2009	625,00	669,00	-44,00	626,00	-1,00
з 01.07.2009 по 30.09.2009	630,00	669,00	-39,00	626,00	+4,00
з 01.10.2009 по 31.10.2009	650,00	669,00	-19,00	626,00	+24,00
з 01.11.2009 по 31.12.2009	744,00	744,00	0,00	701,00	+43,00
з 01.01.2010 по 31.03.2010	869,00	869,00	0,00	825,00	+44,00
з 01.04.2010 по 30.06.2010	884,00	884,00	0,00	839,00	+45,00
з 01.07.2010 по 30.09.2010	888,00	888,00	0,00	843,00	+45,00
з 01.10.2010 по 30.11.2010	907,00	907,00	0,00	861,00	+46,00

Продовження додатка Г

Період	Мінімальна зарплата, грн	Прожитковий мінімум			
		Працевдатні особи, грн		Загальний показник, грн	
1	2	3	4=3-2	5	6=5-2
з 01.12.2010 по 31.12.2010	922,00	922,00	0,00	875,00	+47,00
з 01.01.2011 по 31.03.2011	941,00	941,00	0,00	894,00	+47,00
з 01.04.2011 по 30.09.2011	960,00	960,00	0,00	911,00	+49,00
з 01.10.2011 по 30.11.2011	985,00	985,00	0,00	934,00	+51,00
з 01.12.2011 по 31.12.2011	1004,00	1004,00	0,00	953,00	+51,00
з 01.01.2012 по 31.03.2012	1073,00	1073,00	0,00	1017,00	+56,00
з 01.04.2012 по 30.06.2012	1094,00	1094,00	0,00	1037,00	+57,00
з 01.07.2012 по 30.09.2012	1102,00	1102,00	0,00	1044,00	+58,00
з 01.10.2012 по 30.11.2012	1118,00	1118,00	0,00	1060,00	+58,00
з 01.12.2012 по 31.12.2012	1134,00	1134,00	0,00	1095,00	+39,00
з 01.01.2013 по 30.11.2013	1147,00	1147,00	0,00	1108,00	+39,00
з 01.12.2013 по 31.12.2013	1218,00	1218,00	0,00	1176,00	+42,00
з 01.01.2014 по 31.12.2014	1218,00	1218,00	0,00	1176,00	+42,00
з 01.01.2015 по 30.11.2015	1218,00	1218,00	0,00	1176,00	+42,00
з 01.12.2015	1378,00	1378,00	0,00	1330,00	+48,00

Додаток Д

НАБІР ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ ДЛЯ ПРАЦЕЗДАТНОГО НАСЕЛЕННЯ

Найменування продукту	Кількість
Хлібопродукти, кг:	
борошно житнє	0,4
борошно пшеничне	9
хліб житній	39
хліб пшеничний	62
макаронні вироби	4
рис	2,5
пшоно	1
гречана крупа	2
вівсяна крупа	1,1
бобові	1,9
інші	0,5
Картопля, кг	95
Овочі, баштанні, кг:	
капуста	28
помідори, огірки	25
морква, буряк	18
цибуля, часник	10
баштанні	16
інші	13
Фрукти і ягоди, кг:	
фрукти, ягоди свіжі	60
сухофрукти	4
Цукор, кондитерські вироби, кг:	
цукор	24
кондитерські вироби	13
Олія, л	7,1
Маргарин, кг	2

Продовження додатка Д

Найменування продукту	Кількість
М'ясопродукти, кг:	
яловичина	14
баранина	2
кріль	2
свинина	8
субпродукти	4
птиця домашня	12
сало	2
ковбасні вироби	9
Рибопродукти, кг:	
риба свіжа	7
оселедці	4
інші	2
Молокопродукти, кг:	
молоко незбиране	60
молоко з малим вмістом жиру	65
масло вершкове	5
сир твердий	3,5
сир м'який	10
сметана	5
Яйця, шт.	220
Поживний склад	
Білки, г	87,1
Жири, г	98,4
Вуглеводи, г	388,1
Енергетична цінність, ккал	2790,8

Додаток Е

СТАВКИ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ (З 01.01.2015 р. ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНУ ВІД 28.12.2014 р. № 71-VIII)

Вид доходу	Ставка податку	Стаття (пункт, підпункт) розділу IV ПКУ
Доходи, одержані, у тому числі, але не виключно у формі заробітної плати, інших заохочувальних і компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які виплачуються (надаються) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами:		
– у розмірі, що за звітний календарний місяць не перевищує 10-кратний розмір МЗП, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року	15 %	абз. 1 п. 167.1
– у розмірі, що за звітний календарний місяць перевищує 10-кратний розмір МЗП, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року	20 %	абз. 2 п. 167.1
Стипендія (включаючи суму її індексації, нараховану відповідно до закону), яка виплачується з бюджету учню, студенту, ординатору, аспіранту або ад'юнкту, в сумі перевищення над сумою місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого на 1 січня звітного податкового року, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 гривень	15 (20) %	пп. 165.1.26
Доходи, отримані фізичною особою – підприємцем від провадження господарської діяльності	15 (20) %	п. 177.1
Доходи громадян, отримані протягом календарного року від провадження незалежної професійної діяльності	15 (20) %	п. 178.2
Суми надміру витрачених коштів, отриманих на відрядження або під звіт і не повернутих у встановлений строк	15 (20) %	п. 170.9
Доходи, отримані від надання майна в лізинг, оренду або суборенду (строкове володіння та/або користування)	15 (20) %	п. 170.1
Інвестиційний прибуток від проведення платником податку операцій з цінними паперами, деривативами та корпоративними правами, випущеними в інших, ніж цінні папери, формах, крім доходу від операцій, зазначених у підпунктах 165.1.2 і 165.1.40 ПКУ	20 %	п. 170.2
Інвестиційний прибуток, включаючи прибуток від операцій з облігаціями внутрішніх державних позик, у тому числі від зміни курсу іноземної валюти	20 %	п.167.5.1

Продовження додатка Е

Вид доходу	Ставка податку	Стаття (пункт, підпункт) розділу IV ПКУ
60 % суми одноразової страхової виплати за договором довгострокового страхування життя у разі досягнення застрахованою особою певного віку, обумовленого у такому страховому договорі, або її доживання до закінчення строку такого договору	15 (20) %	пп. 170.8.2
Викупна сума у разі дострокового розірвання страхувальником договору довгострокового страхування життя		
Сума коштів, з якої не було утримано (сплачено) податок та яка виплачується вкладнику з його пенсійного вкладу або рахунка учасника фонду банківського управління у зв'язку з достроковим розірванням договору пенсійного вкладу, договору довірчого управління, договору недержавного пенсійного забезпечення		
Кошти або вартість майна (послуг), що надаються роботодавцем як допомога на поховання платника податку, в сумі перевищення над сумою подвійного розміру місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, встановленого на 1 січня звітного податкового року, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 гривень	15 (20) %	пп. 165.1.22
Частина благодійної допомоги, що підлягає оподаткуванню з урахуванням норм п. 170.7 ПКУ	15 (20) %	п. 170.7
Дохід за зданий (проданий) брухт дорогоцінних металів (крім доходу, отриманого за брухт дорогоцінних металів, проданий НБУ)	15 (20) %	пп. 164.2.18
Виграші, призи, дарунки		
Виграш або приз (крім виграшів, призів у лотерею) на користь резидентів або нерезидентів	30 %	пп. 167.3
Виграш, приз у лотерею	15 %	п. 170.6.2
Виграші або призи, інші, ніж виграш (приз) у лотерею	15 %	п. 170.6.3
Дарунки (а також призи переможцям і призерам спортивних змагань), якщо їхня вартість не перевищує 50 % однієї МЗП (у розрахунку на місяць), встановленої на 1 січня звітного податкового року, за винятком грошових виплат у будь-якій сумі	Не оподатковуються	пп. 165.1.39
Грошові виграші у спортивних змаганнях (крім винагород спортсменам – чемпіонам України, призерам спортивних змагань міжнародного рівня, у тому числі спортсменам-інвалідам, визначених у пп. 165.1.1 ПКУ)	15 (20) %	абз. 2 п. 167.3

Продовження додатка Е

Вид доходу	Ставка податку	Стаття (пункт, підпункт) розділу IV ПКУ
Кошти, майно, майнові або немайнові права, вартість робіт, послуг, подаровані платнику податку, оподатковуються за правилами для оподаткування спадщини (див. розділ «Спадщина»)	0 %, 5 %, 15 (20) %	п. 174.6
Проценти		
Проценти на поточний або депозитний банківський рахунок	20 %	п. 167.5.1
Процентний або дисконтний дохід за іменним ощадним (депозитним) сертифікатом	20 %	п. 167.5.1
Проценти на вклад (депозит) у кредитних спілках	20 %	п. 167.5.1
Плата (відсоток), що розподіляється на пайові членські внески членів кредитної спілки	20 %	п. 167.5.1
Дохід, який виплачує компанія, що керує активами інституту спільного інвестування, на розміщені активи відповідно до закону	20 %	п. 167.5.1
Дохід за іпотечними цінними паперами (іпотечними облігаціями та сертифікатами) відповідно до закону	20 %	п. 167.5.1
Дохід у вигляді відсотків (дисконту), отриманого власником облігацій від їхнього емітента відповідно до закону	20 %	п. 167.5.1
Дохід за сертифікатом фонду операцій з нерухомістю та дохід, отриманий платником податку внаслідок викупу (погашення) управителем сертифікатів фонду операцій з нерухомістю в порядку, визначеному в проспекті емісії сертифікатів	20 %	п. 167.5.1
Проценти і дисконтні доходи, нараховані на користь фізичних осіб з будь-яких інших доходів, ніж ті, що зазначено у пп. 170.4.1 ПКУ	20 %	пп. 170.4.3
Дивіденди, роялті		
Дивіденди, нараховані на користь платника податку у вигляді акцій (часток, паїв), емітованих юрособою-резидентом, за умови, що таке нарахування не змінює пропорцій (часток) участі всіх акціонерів (власників) у статутному фонді емітента та в результаті якого збільшується статутний фонд емітента на сукупну номінальну вартість нарахованих дивідендів	Не оподатковуються	пп. 165.1.18
Дивіденди за акціями та/або інвестиційними сертифікатами, що виплачуються інститутами спільного інвестування	20 %	п. 167.5.1
Дивіденди за акціями і корпоративними правами, нараховані резидентами – платниками податку на прибуток підприємств	5 %	п.167.5.2

Продовження додатка Е

Вид доходу	Ставка податку	Стаття (пункт, підпункт) розділу IV ПКУ
Дивіденди, нараховані платникові податку за акціями або іншими корпоративними правами, які мають статус привілейованих або інший статус, що передбачає виплату фіксованого розміру дивідендів чи суми, яка перевищує суму виплат, розраховану на будь-яку іншу акцію (корпоративне право), емітовану таким платником податку	15 (20) %	пп. 170.5.3
Роялті	20 %	пп. 170.3.1
Продаж нерухомості		
Дохід від продажу (обміну) не частіше одного разу протягом звітного податкового року житлового будинку, квартири або їхньої частини, кімнати, садового (дачного) будинку, а також земельної ділянки та за умови перебування такого майна у власності платника податку понад 3 роки	Не оподатковується	п. 172.1
Дохід від продажу протягом звітного податкового року більш як одного з об'єктів нерухомості, зазначених у п. 172.1. Дохід від продажу об'єкта нерухомості, не зазначеного в п. 172.1	5 %	абз. 1 п. 172.2
Дохід від продажу (обміну) об'єкта незавершеного будівництва	5 %	абз. 2 п. 172.2
Продаж рухомого майна		
Дохід від продажу (обміну) об'єкта рухомого майна (крім винятку, див. далі)	5 %	п. 173.1
Дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну) протягом звітного (податкового) року одного з об'єктів рухомого майна у вигляді легкового автомобіля та/або мотоцикла, та/або мопеда, не підлягає оподаткуванню. Дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну) протягом звітного (податкового) року двох і більше об'єктів рухомого майна у вигляді легкового автомобіля та/або мотоцикла, та/або мопеда, підлягає оподаткуванню	5 %	п. 173.2
Спадщина		
Вартість власності, що успадковується членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення	0 %	пп. 174.2.1
Вартість власності, зазначеної в пп. «а», «б», «г» п. 174.1 ПКУ, що успадковується особою, яка є інвалідом I групи або має статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування. Вартість власності, зазначеної в пп. «а», «б» п. 174.1 ПКУ, що успадковується дитиною-інвалідом	0 %	пп. 174.2.1

Продовження додатка Е

Вид доходу	Ставка податку	Стаття (пункт, підпункт) розділу IV ПКУ
Грошові заощадження, поміщені до 02.01.92 р. в установи Ощадбанку СРСР та державного страхування СРСР, що діяли на території України, а також у державні цінні папери, та грошові заощадження громадян України, поміщені в установи Ощадбанку України та колишнього Укрдержстраху протягом 1992–1994 років, погашення яких не відбулося, що успадковуються будь-яким спадкоємцем	0 %	пп. 174.2.1
Вартість будь-якого об'єкта спадщини, отриманого у спадщину спадкоємцями, що не є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення	5 %	пп. 174.2.2
Спадщина, отримана будь-яким спадкоємцем від спадкодавця-нерезидента, та будь-який об'єкт спадщини, що успадковується спадкоємцем-нерезидентом від спадкодавця-резидента	15 (20) %	пп. 174.2.3
Доходи нерезидентів та іноземні доходи		
Доходи з джерелом їх походження в Україні, що нараховуються (виплачуються, надаються) на користь нерезидентів	За ставками, визначеними для резидентів	пп. 170.10.1
Іноземні доходи	15 (20) %	пп. 170.11.1
Пенсії		
Суми пенсій (включаючи суму їх індексації, нараховану відповідно до закону) або щомісячного довічного грошового утримання, які одержує платник податку з ПФУ або бюджету згідно із законом, якщо їхній розмір перевищує за місяць 3 МЗП (у розрахунку на місяць), встановленої на 1 січня звітного податкового року	15 (20) % суми перевищення	пп. 164.2.19
Пенсії з іноземних джерел, якщо згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана ВРУ (такі пенсії підлягають оподаткуванню або оподатковуються в країні їх виплати)	15 (20) %	пп. 164.2.19

Додаток Ж

РОЗМІР ПОДАТКОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПІЛЬГИ У 2011 – 2015 рр.

Рік	Граничний розмір доходу, який дає право на отримання податкової соціальної пільги, грн	Прожитковий мінімум, грн	Розмір пільги, %	Сума податкової соціальної пільги, грн		
				100 % для осіб, визначених у пп. 169.1.1 і 169.1.2 ПКУ	150 % для осіб, визначених у пп. 169.1.3 ПКУ	200 % для осіб, визначених у пп. 169.1.4 ПКУ
2011	1320,00	941,00	50	470,50	705,75	941,00
2012	1500,00	1073,00	50	536,50	804,75	1073,00
2013	1610,00	1147,00	50	573,50	860,25	1147,00
2014	1710,00	1218,00	50	609,00	913,50	1218,00
2015	1710,00	1218,00	50	609,00	913,50	1218,00.

Податкова соціальна пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до законодавства виплати, компенсації та винагороди), якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженої на 1,4 та округленої до найближчих 10 гривень (абз. 1 пп. 169.4.1 ПКУ).

При цьому граничний розмір доходу, який дає право на отримання податкової соціальної пільги одному з батьків у випадку та у розмірі, передбачених пп. 169.1.2 ПКУ, розраховується як добуток суми, визначеної в абз. 1 пп. 169.4.1 ПКУ, і відповідної кількості дітей.

Додаток 3

**СТАВКИ І ОБ'ЄКТИ НАРАХУВАНЬ І УТРИМАНЬ ЗА ЄДИНИМ ВНЕСКОМ
НА СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ**

Об'єкти нарахувань і утримань	У відсотках до суми виплати
Роботодавці (нарахування)	
Заробітна плата (виплати, які надходять до Фонду оплати праці)	Від 36,76 до 49,7 % залежно від класу професійного ризику виробництва
Оплата тимчасової непрацездатності (перші п'ять днів оплачуються за рахунок грошових коштів роботодавця і наступні дні – за рахунок грошових коштів Фонду)	33,2 %
Винагорода за договорами про виконання роботи, надання послуги	34,7 %
Робітники (утримання)	
Заробітна плата (виплати, які надходять до Фонду оплати праці)	3,6 %
Оплата тимчасової непрацездатності (перші п'ять днів оплачуються за рахунок грошових коштів роботодавця і наступні дні – за рахунок грошових коштів Фонду)	2 %
Винагорода за договорами про виконання роботи, надання послуги	2,6 %

Додаток К

**РОЗМІР ЄДИНОГО ВНЕСКУ ЗАЛЕЖНО ВІД КЛАСУ
ПРОФЕСІЙНОГО РИЗИКУ**

Клас ризику	%	Клас ризику	%
1-й	36,76	37-й	37,87
2-й	36,77	38-й	37,96
3-й	36,78	39-й	37,97
4-й	36,79	40-й	37,99
5-й	36,8	41-й	38
6-й	36,82	42-й	38,03
7-й	36,83	43-й	38,05
8-й	36,85	44-й	38,1
9-й	36,86	45-й	38,11
10-й	36,88	46-й	38,19
11-й	36,9	47-й	38,24
12-й	36,92	48-й	38,26
13-й	36,93	49-й	38,28
14-й	36,95	50-й	38,45
15-й	37	51-й	38,47
16-й	37,04	52-й	38,52
17-й	37,06	53-й	38,54
18-й	37,13	54-й	38,57
19-й	37,16	55-й	38,66
20-й	37,17	56-й	38,74
21-й	37,18	57-й	39,01
22-й	37,19	58-й	39,02
23-й	37,26	59-й	39,1
24-й	37,3	60-й	39,48
25-й	37,33	61-й	39,76
26-й	37,39	62-й	39,9
27-й	37,45	63-й	40,19
28-й	37,51	64-й	40,4
29-й	37,58	65-й	42,61
30-й	37,6	66-й	42,72
31-й	37,61	67-й	49,7
32-й	37,65		
33-й	37,66		
34-й	37,77		
35-й	37,78		
36-й	37,86		

Бібліографічний список

Законодавчі акти

Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» (від 28.12.2014 року № 80-VIII) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI від 08.07.10 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.kiev.ua.

Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

Підручники і навчальні посібники

Базилюк, А. В. Фінанси [Текст] : навч.-метод. посіб. / А. В. Базилюк. – К.: Нац. акад. управління, 2004. – 192 с.

Василевська, В. В. Фінансовий ринок [Текст] : навч. посіб. / В. В. Василевська, О. Р. Васильченко. – К.: ЦУЛ, 2008. – 368 с.

Василик, О. Д. Теорія фінансів [Текст] : підручник / О. Д. Василик. – К.: НІОС, 2000. – 416 с.

Маслова, С. О. Фінансовий ринок [Текст] : навч. посіб. / С. О. Маслова, О. А. Опалов. – К.: Каравела, 2004. – 344 с.

Опарін, В. М. Фінанси (загальна теорія) [Текст] : навч. посіб. / В. М. Опарін. – К.: Вид-во КНЕУ, 2001. – 240 с.

Романенко, О. Р. Фінанси [Текст] : підручник / О. Р. Романенко. – 4-те вид. – К.: Центр навч. літ., 2009. – 312 с.

Черний, Л. О. Оцінювання часової вартості грошових коштів [Текст] : зб. задач і вправ з навч. предмета «Гроші та кредит» / Л. О. Черний, Ю. А. Янель. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2004. – 68 с.

Офіційні веб-сайти:

Кабінету Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua/>

Верховної Ради України – <http://www.rada.gov.ua/>

Міністерства фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua/>

Державного комітету статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Державної податкової адміністрації України – <http://www.sta.gov.ua/>

Пенсійного фонду України – <http://www.pfu.gov.ua/>

Державного казначейства України – <http://www.treasury.gov.ua/>

Національного банку України – <http://www.bank.gov.ua/>

Навчальне видання

Нужнова Юлія Анатоліївна

**ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ І ЗМІНИ ВАРТОСТІ
ГРОШЕЙ У ЧАСІ**

Редактор А. М. Ємленінова

Зв. план, 2015

Підписано до друку 14.04.2015

Формат 60x84 1/16. Папір офс. № 2. Офс. друк

Ум. друк. арк. 3,1. Обл.-вид. арк. 3,5. Наклад 150 пр.

Замовлення 136. Ціна вільна

Видавець і виготовлювач

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17

<http://www.khai.edu>

Видавничий центр «ХАІ»

61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17

izdat@khai.edu

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції сер. ДК № 391 від 30.03.2001